

Kadernota 2014

Foto: Ellen Koelewijn

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. De drie decentralisaties, hoever zijn wij?	5
3. Beleidsmatig deel	8
4. Sturing door raad en college: vragen voor de toekomst	18
5. Financieel kader	20
Bijlagen:	
1. Onderbouwing te hanteren aantal woningen	29
2. PNL 2013-2017	31
3. Signaallijst	53
4. Meerjarenraming 2014-2017 met uitgangspunten	61

1. Inleiding

Dit is de laatste kadernota van deze raadsperiode. Daarom hebben we deze kadernota een iets ander karakter gegeven. Waar we in de kadernota normaal gesproken vooral vooruitblikken op de komende tijd, kijken we in deze kadernota ook nadrukkelijk terug. We kijken bij de programma's terug op de afgelopen collegeperiode. We vertellen waar we op hebben ingezet de afgelopen tijd met als doel ons collegeprogramma te realiseren. We gebruiken deze kadernota dus ook om verantwoording af te leggen.

Een andere reden om niet te veel vooruit te kijken is dat we niet meer dan noodzakelijk kaders willen stellen voor de komende raadsperiode. Natuurlijk en gelukkig vervallen niet alle kaders waarbinnen we ons werk doen na een raadsperiode. De wereld en onze gemeente draait gewoon door. Wel vinden we het belangrijk ruimte te geven aan het volgende college om de eigen accenten aan te geven.

Op basis van de terugblik die we geven, zijn wij tot de conclusie gekomen dat de prioritering in de uitvoering van het beleid en de daaraan gekoppelde inzet van de (financiële) middelen, geen grote bijstelling vergen om de doelstellingen uit het collegeprogramma gerealiseerd te krijgen in deze raadsperiode.

We maken een uitzondering op de lijn om niet te veel vooruit te kijken. We vinden het noodzakelijk om wel in dit stadium vooruit te kijken naar en kaders te stellen voor het onderwerp decentralisaties.

Onze gemeente staat daarin aan de vooravond van een forse uitbreiding van de wettelijke taken. Binnen enkele jaren is de gemeente verantwoordelijk voor een groot gedeelte van de maatschappelijke ondersteuning van de inwoners, doordat we verantwoordelijkheid krijgen voor de jeugdzorg, ondersteuning, verzorging & begeleiding en participatie. Dit alles heeft tot gevolg dat op termijn meer dan 50% van de financiële middelen van de gemeente met deze maatschappelijke ondersteuning gemoeid is. De nieuwe taken en verantwoordelijkheden hebben dus grote impact op onze gemeente, zowel beleidsmatig als op aspecten van bedrijfsvoering.

We geven in een afzonderlijk hoofdstuk een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen rondom de decentralisaties, zowel qua wetgeving (landelijk) als beleid (regionaal en lokaal) en bedrijfsvoering (formatie, financiën, risico's).

Door in deze kadernota de kaders te schetsen van onze aanpak rond de decentralisaties, leggen we ook een basis aan de hand waarvan we u regelmatig kunnen rapporteren.

We hebben nog een onderwerp waarbij we vooruit kijken, maar dat is meer in verkennende en oriënterende zin.

De wijze waarop we beleid ontwikkelen, uitvoeren, evalueren en bijstellen heeft de afgelopen jaren een gestage ontwikkeling doorgemaakt die door recente initiatieven een stevige impuls heeft gekregen. Zo hebben het opstellen van de Toekomstvisie+, de invoering van het programmamanagement en nadere afspraken rond de evaluatie van beleid gezorgd voor een grotere aandacht voor de kwaliteit van het beleidsproces.

Ook werken we al enige jaren aan de doorontwikkeling van de documenten die onderdeel uitmaken van de begrotingscyclus. Een aantal voorbeelden van die ontwikkeling zijn het verbeteren van de leesbaarheid en toegankelijkheid van de documenten, het afstemmen van de indeling van de documenten aan het programmamanagement en het gebruik van de programmadoelen als inhoudelijk afwegingskader bij het toetsen van voorstellen van het Programma Nieuwe Lasten.

In beide ontwikkelingen is een aantal rode lijnen te ontdekken:

- We stellen de inhoud centraal in onze sturing
- We willen de kaderstellende en controlerende functie van de raad versterken
- We willen de beheersfunctie van ons college te versterken

Tegelijk zijn we op een punt beland waarbij we tegen een aantal fundamentele vraagstukken aanlopen. Wanneer we deze vraagstukken niet onder ogen zien, zal het naar onze verwachting het tempo van de doorontwikkeling in het aansturen van onze gemeente door u als raad en door ons als college stagneren.

We hebben daarom besloten in deze kadernota een aantal ontwikkelingen en dilemma's te schetsen rond het onderwerp van kaderstelling, controle en beheersing. U vindt deze in hoofdstuk 4. We gaan hierover graag met u in gesprek.

Namens het college,

Toon van Asseldonk,
Burgemeester van Overbetuwe

2. De drie decentralisaties, hoever zijn wij?

Inleiding

In dit hoofdstuk schetsen we allereerst kort de ontwikkelingen rond de decentralisaties en de besluitvorming van u als raad daarin. Vervolgens gaan we in op de volgende vragen;

- Wat hebben we daarvoor nodig?
- Risico's en beheersing

2.1 Ontwikkelingen en besluitvorming

Participatiewet

De participatiewet integreert de Wet sociale werkvoorziening (WSW), de Wet werk en arbeids-ondersteuning jonggehandicapten (Wajong) en de Wet werk en bijstand. Er komt 1 regeling voor de gehele doelgroep. De geplande ingangsdatum was 1 januari 2014 maar is inmiddels in het Sociaal Akkoord van medio april 2013 verschoven naar 1 januari 2015.

Overdracht van AWBZ taken naar de WMO

Vanaf 1 januari 2015 worden gemeenten verantwoordelijk voor zowel oude als nieuwe cliënten op het gebied van begeleiding groep en individueel (incl. vervoer), persoonlijke verzorging, kortdurend verblijf, zorgzwaartepakketten 1 t/m 4. De huishoudelijke hulp wordt inkomensafhankelijk en fors beperkt en er komt een Maatwerkvoorziening inkomenssteun chronisch zieken en gehandicapten.

Jeugdzorg

Voor de decentralisatie van de Jeugdzorg wil de landelijke overheid voor 1-1-2014 een Jeugd-wet vaststellen die 1-1-2015 ingaat. De gemeente wordt dan verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdzorg.

Binnen het kader van de wet op het passend onderwijs worden schoolbesturen verplicht om binnen hun samenwerkingsverbanden de zorg zoveel mogelijk binnen het reguliere onderwijs te realiseren (school- en thuisnabij). Hier ligt de relatie met de decentralisatie van de Jeugdzorg.

Besluitvorming in onze gemeente

Wij streven naar een stelsel, waarin ondersteuning integraal geregeld is: één loket voor alle hulpvragen en één integrale aanpak per gezin. De hulp die wij als gemeente samen met de zorgaanbieders leveren, willen wij zo dicht mogelijk bij de inwoner en zo overzichtelijk mogelijk voor de inwoner aanbieden. Dit geldt zowel voor de Participatiewet als de decentralisaties van de AWBZ en de Jeugdzorg. Deze nieuwe verantwoordelijkheden voor de gemeente bieden ons de mogelijkheid werk, activering en maatschappelijke ondersteuning beter met elkaar te verbinden en dus ook efficiënter te realiseren. Door deze verbindingen krijgen kwetsbare burgers meer keuzes en een betere ondersteuning bij participatie bij voorkeur in hun eigen leefomgeving.

Om dit te waarborgen houden wij (voorlopig) zelf de indicering in de hand. Wij breiden hiervoor het loket Samenleven uit tot een loket waar inwoners met al hun ondersteuningsvragen terecht kunnen.

In de programmabegroting 2013 is dit doel en speerpunt – als onderdeel van het programma samenleven – goedgekeurd. In de Sociaal maatschappelijke visie is dit verder uitgewerkt. U heeft de visie op 21 mei 2013 vastgesteld.

2.2 Wat hebben we daarvoor nodig?

De voorbereiding van de 3 D's en de resultaten tot nu toe zijn gerealiseerd met de bestaande formatie. Het komt nu aan op nadere uitwerking en implementatie van de beleidskeuzes. Dit is een substantiële uitbreiding van werkzaamheden, zowel tijdelijk als structureel, die slechts gedeeltelijk gefinancierd kan worden uit het voorbereidingsbudget dat het Rijk voor 2012 en 2013 beschikbaar heeft gesteld.

Uitgangspunt is steeds geweest dat we de centralisaties klaren binnen het kader van de middelen van het rijk. Toch moeten we daar nu een voorschot op kunnen nemen. Het is belangrijk om aan de voorkant fors te investeren in onze werkwijze, omdat we daarmee waarborgen dat we in de toekomst efficiënt en effectief kunnen opereren. Bij de invoering van de decentralisaties gaat de kost voor de baat uit. Zeker de realisatie van het Samenlevingsloket, waar de keukentafelgesprekken bij de inwoners thuis plaatsvinden vraagt een aanzienlijke investering. Alternatief is nu niet te investeren; dat heeft als gevolg dat we het raadsbesluit van de sociaal maatschappelijke visie niet kunnen uitvoeren.

Extra investering in 2013: het Rijk heeft in 2012 en 2013 een voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld. Dat blijkt nu niet voldoende voor de benodigde extra formatie en werkbudget in 2013. Deze vraag zal binnenkort in een separaat voorstel aan de raad voorgelegd worden.

Extra investeringen in 2014 en 2015: in de septembercirculaire zal naar verwachting meer duidelijkheid komen over de compensatie die het rijk geeft voor de uitvoeringskosten. In het vierde kwartaal zullen we een voorstel doen voor extra formatie inclusief dekkingsvoorstel waarin de dan bekende rijksmiddelen verwerkt zijn.

2.3 Risico's en beheersing

De opdracht vanuit het rijk is eigenlijk om met minder middelen meer te doen. Er zit dus een bezuinigingstaakstelling op de decentralisatiebudgetten die overkomen vanuit het rijk naar de gemeenten. Tot nu toe hebben we als uitgangspunt gehanteerd dat de grote decentralisaties budgettair neutraal zullen verlopen; rijkskortingen zullen worden opgevangen door een meer efficiënte/effectieve aanpak op gemeenteniveau en/of worden doorgesluisd naar doelgroepen. Dit uitgangspunt is gehandhaafd en ook vertaald in het financiële meerjarenperspectief van deze kadernota. Echter door de grillige wijze waarop het Rijk op dit moment met deze decentralisaties omgaat, blijft dit onderdeel voor ons in financiële en beheersmatige zin, een belangrijke risicopost.

Risico's

Participatiebudget

- Voor de nieuwe re-integratietaken van de Wajong ontvangen we van het Rijk extra middelen. Wij kunnen op dit moment niet beoordelen in hoeverre deze middelen toereikend zullen zijn. De Wsw subsidie gaat van € 25.758, - per arbeidsjaar nu tot 22.700, - per arbeidsjaar structureel. Omdat de Wsw doelgroep zijn arbeidsvoorwaarden behoudt ontstaat hier een groot financieel gat. Gemiddeld kost een Wsw-er nu € 28.000.
- Het ministerie gaat uit van een stijging van de instroom met circa 30 personen per jaar (minder dan 3 per maand). Wij schatten in dat de bovenstaande verwachte extra instroom laag geraamd is.

AWBZ

- Het kabinet Rutte II koppelt forse bezuinigingen aan nieuwe en bestaande Wmo-taken. Een dergelijke taakstelling is niet te realiseren met louter 'meer efficiency' of 'ruime gemeentelijke beleidsvrijheid'.
- De aanspraken op huishoudelijke hulp worden vervangen door een maatwerkvoorziening voor degenen die het echt nodig hebben en het niet uit eigen middelen kunnen betalen. Gemeenten behouden maar een deel van het huidige budget voor een maatwerkvoorziening..

Jeugdzorg

In de meicirculaire 2013 staat wat gemeenten voorlopig voor de jeugdzorg krijgen. Pas voor 2016 is het definitieve verdeelmodel bekend.

Het gaat het om dienstverlening, die grotendeels onbekend is bij gemeenten, met name op het vlak van extramuralisering van de zorg en jeugdzorg.

Beheersing

Bij de presentatie van Spoor 2 van de Heroverweging hebben wij al aangegeven de budgetten te willen ontschotten en geld te besparen door slimme verbindingen met het veld en de zelfredzaamheid van de burger aan te gaan. Concreet zijn het inbesteden, de hervorming van de sociale dienst en het 'subsidiestelsel op zijn kop' hier als kansen benoemd.

Door ruimte voor maatwerk en ontschotting van middelen en protocollen te bieden, verwachten wij efficiënter en effectiever dan de rijksoverheid te werken.

Voorwaarde is dat we kunnen investeren in de kwaliteit en kwantiteit van het loket Samenleven. Zij voeren immers de keukentafelgesprekken en vormen daarmee de basis van de dienstverlening.

3. Beleidsmatig deel

3.1 Algemeen

In dit deel van de kadernota kijken we, na een korte toelichting op de inhoudelijke focus per programma in paragraaf 3.2, vooral terug op de afgelopen raadsperiode. Vanaf paragraaf 3.3 bekijken we wat we bij de verschillende programma's hebben willen bereiken en wat daar van is terechtgekomen. Dat betekent overigens niet dat we de verkiezingen rustig gaan afwachten. We zijn dag in dag uit bezig met het realiseren van ons collegeprogramma en dat blijft het kader voor ons handelen tot er een nieuw college en collegeprogramma is.

3.2 De inhoudelijke ontwikkelingen

Verdere ontwikkeling van Overbetuwe als een onderscheidende, krachtige gemeente die voortbouwt op de aanwezige fysiek-ruimtelijke en sociaal-maatschappelijke kwaliteiten.

Zo staat dat in de Toekomstvisie+. Deze ontwikkeling pakken we programmatisch aan; welke ontwikkelingen spelen de komende jaren, welke speerpunten bevat het collegeprogramma hiervoor én welke veranderingen zijn hiervoor nodig. Met het toepassen van programmamanagement maken we inzichtelijk op welke onderdelen (gezien de doelen uit het collegeprogramma 2012-2014) extra inzet ('focus') noodzakelijk is. Om zo effectief te kunnen sturen op de beoogde verandering.

Deze ontwikkeling maken wij door samen met de samenleving. Veranderingen in de wereld om ons heen hebben dan ook tot gevolg dat we mee veranderen. Maar als gemeente wel (in samenwerking met anderen) vanuit eigen kracht en eigen doelstellingen. In de vijf programma's gaan wij uit van een verandering die leidt tot een nieuwe verhouding tussen gemeente en samenleving. Inclusief een 'kanteling' in denken: niet meer denken in verzekerde rechten, maar (aanzetten tot) eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid.

In november 2012 is deze 'kanteling' in de vijf programma's versterkt door middel van het benoemen van de speerpunten ('focus') voor 2013. Vanwege de verkiezingen in het voorjaar van 2014 wordt deze focus tot aan de verkiezingen aangehouden. Resultaten van deze focus en evaluatie van het gehele collegeprogramma kan een plek krijgen in de aanloop naar een nieuw collegeprogramma (en een nieuwe focus). Desgewenst kan de werkorganisatie vanuit haar expertise hiervoor handvatten bieden.

Voor de eerste drie maanden van 2014 wordt nu ook niet voorzien dat vanuit de vijf programma's wezenlijk andere zaken aan bod komen, zodanig dat de focus zou moeten worden verlegd. Hieronder een korte weergave van deze focus, inclusief context van relevante (komende) ontwikkelingen.

Samenleven

Het belangrijkste item is vanaf 2013 de decentralisatie van rijkstaken op het gebied van maatschappelijke ondersteuning. Dat biedt ons de kans om een samenhangend stelsel op te bouwen, dicht bij de inwoners. Dat stelsel moet zo worden ingericht, dat inwoners die afhankelijk zijn van die ondersteuning, goed geholpen worden. Het hoofdthema van het programma Samenleven is daarom ook het inrichten van een samenhangend stelsel van maatschappelijke ondersteuning.

Leren en werken

Ook in 2014 zijn de drie decentralisaties leidend. Dit in relatie tot invoering van het Passend Onderwijs (ook wel de vierde decentralisatie genoemd). Het zwaartepunt ligt in dit programma bij de Participatiewet en de Jeugdzorg. De focus blijft om extra in te zetten op de doelstelling: aansluiting onderwijs/arbeidsmarkt.

Wonen

Vergroten van betrokkenheid op de directe leefomgeving is hoofdthema binnen het programma Wonen. Op basis van de 'Nota van uitgangspunten kerngericht werken 2012-2015' werken we nadrukkelijk door aan het (laten) ontstaan van meer betrokkenheid van inwoners bij hun directe leefomgeving. Hierbij worden sectorale thema's waar nodig in samenhang gezien. Op deze wijze denken we - met dit hoofdthema voor 2013 - de kracht vanuit onze kernen goed te kunnen benutten. En daarbij open te staan voor ideeën, o.a. vanuit de partijen die zich bezighouden met het 'beheer' van kernen en wijken, zoals inwoners(collectieven), wijkplatforms of dorpsraden, corporaties, welzijnsorganisaties en wijkagent. Waarbij een solide link naar het lokale (kern- of wijkgerichte) samenhangende stelsel van maatschappelijke ondersteuning van belang is. De diverse maatregelen vanuit Den Haag (Lenteakkoord, Woonakkoord) in relatie tot de huidige economische situatie zijn hierbij geen lokaal speerpunt. Wel is dit (vanwege mogelijke impact in de Nederlandse gemeenten) relevante context. Hoe het beste omgegaan kan worden met de effecten van genoemde maatregelen, is een majeur onderwerp waar vele partijen (overheid en marktpartijen, op landelijk, provinciaal en (sub) regionaal niveau) mee bezig zijn.

Verkeer & Landschap en Recreëren

Bij uitvoering van beide programma's wordt meer ingezet op de fiets. De fiets is bij uitstek geschikt om het landschap van Overbetuwe te beleven. Daarnaast is het een belangrijke vorm van recreëren. Zowel voor inwoners van de gemeente als voor bezoekers. Daarom worden meer activiteiten vanuit het programma opgezet voor (in samenhang) fietsveiligheid, voorzieningen voor fiets en fietsers en het gebruik van deze voorzieningen. Hiermee wordt ook gehoor gegeven aan de oproep vanuit de VNG om meer aandacht te geven aan fietsveiligheid en hiermee het aantal verkeersslachtoffers terug te dringen. Overbetuwe heeft inmiddels haar belangstelling geuit voor deelname aan de 'Fietsstad 2014' verkiezing die door de Fietsersbond is uitgeschreven. Via een uitgebreid aanmeldingsformulier wordt dit in mei bestuurlijk bevestigd.

Omdat we de focus niet hebben verlegd, hebben wij de PNL-aanvragen die ingediend worden bij de voorbereiding van de kadernota net als vorig jaar inhoudelijk getoetst aan de volgende vragen;

1. Draagt de activiteit bij aan het verhogen van de zelfredzaamheid van individuen of groepen in de samenleving?
2. Draagt de activiteit bij aan meer participatie van zwakkere doelgroepen?
3. Vergroot de activiteit de betrokkenheid van inwoners op/bij hun (fysieke en sociale) omgeving?
  - a. Kan en wil de samenleving de verantwoordelijkheid voor de activiteit (deels) overnemen?
  - b. Draagt de activiteit bij aan het vergroten van invloed (en de daarbij behorende verantwoordelijkheid) van inwoners?

Dit jaar hebben we als extra toetsingskader de volgende vraag gebruikt;

4. Draagt de activiteit bij aan het afronden van het collegeprogramma?

Deze toets heeft niet geleid tot bijstelling of aanpassing van het PNL. Alle ingediende voorstellen voldeden minimaal in voldoende mate aan deze criteria.

3.3 Programma Samenleven

Werken aan een nieuwe cultuur

In het programmacontract van het programma Samenleven is een ideaalbeeld beschreven van de Overbetuwe samenleving. Onze Overbetuwe samenleving is een samenleving waarin inwoners zich betrokken en verantwoordelijk voelen voor de sociale en maatschappelijke verbanden in hun persoonlijke omgeving. Inwoners die (tijdelijk) niet in staat zijn zichzelf te redden, kunnen rekenen op een steuntje in de rug. Het programma wil een mentaliteitsverandering stimuleren. Een kanteling van denken in rechten en claims naar denken in plichten en verantwoordelijkheden. Om die mentaliteitsverandering te kunnen bewerkstelligen, hebben wij de afgelopen drie jaar vooral veel aandacht besteed aan de randvoorwaarden die dit mogelijk maken. Ons nieuwe beleid is erop gericht mogelijkheden te creëren verantwoordelijkheid te nemen en zelfredzaamheid te stimuleren. Een cultuurverandering heeft echter tijd nodig. De komende jaren zal blijken of ons beleid ook daadwerkelijk tot de verwachte verandering leidt.

Sociaal-maatschappelijke visie

De belangrijkste stap in de richting van een zelfredzame en verantwoordelijke samenleving hebben wij gezet met het vaststellen van de sociaal-maatschappelijke visie. Hiermee hebben wij de poort opengezet voor een nieuwe verhouding tussen gemeente en samenleving. De verantwoordelijkheid voor een sociale samenleving is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente, inwoners, verenigingen en instellingen. Door middel van co-creatie, ruimte geven, compensatie en regievoeren kunnen we maatschappelijke vraagstukken samen oppakken en oplossingen vormgeven.

Hoofddoel 1: meer verantwoordelijkheid in de samenleving

Een belangrijke voorwaarde voor het realiseren van ons ideaalbeeld is een goede sociaal-maatschappelijke infrastructuur. Verantwoordelijkheid kunnen wij niet zomaar in de samenleving 'dumpen'. Wij gaan er van uit dat mensen verantwoordelijkheid nemen als zij zich verantwoor-

delijk voelen. Dat begint met betrokkenheid voelen en invloed kunnen uitoefenen. De afgelopen drie jaar hebben wij daarom onze inwoners, verenigingen en instellingen intensief betrokken bij het opstellen van beleid. Dit heeft geleid tot onder andere nieuw beleid op het gebied van sport, vrijwilligers, mantelzorg en voorzieningen. In dit beleid zit veel ruimte voor onze inwoners om verantwoordelijkheid op te pakken mét een steuntje in de rug van de gemeente. Ook stimuleert het beleid om samen te werken met anderen om tot nieuwe initiatieven te komen.

Hoofddoel 2: verbeteren en bevorderen van zelfredzaamheid van 'kwetsbare' inwoners

Met de kanteling die wij doorgevoerd hebben bij de invoering van de WMO, hadden we al een belangrijke stap gezet richting maatwerk voor ondersteuning van kwetsbare inwoners. Bij het opstellen van het programma Samenleven wisten wij echter nog niet dat onze verantwoordelijkheden op dit gebied veel groter zouden worden. Twee jaar geleden werd duidelijk dat gemeente verantwoordelijk worden voor vrijwel het totale pakket van maatschappelijke ondersteuning. Deze beweging past echter naadloos in onze ambities om een stelsel in te richten dat past bij onze gemeente en onze inwoners. Een stelsel waarin kwetsbare inwoners geholpen worden op een manier die past bij hun persoonlijke situatie.

Omdat nog steeds niet duidelijk is welke taken er naar de gemeente komen en onder welke voorwaarden dit gebeurt, is er nog weinig beleid vastgesteld. Wel zijn we volop bezig samen met instellingen en inwoners nieuwe werkwijzen uit te proberen en van elkaar te leren.

Ten slotte

De doelen van het programma Samenleven zijn erg abstract. Het is dan ook lastig aan te geven in hoeverre ze zijn bereikt. Wij zijn er echter van overtuigd dat de doelen een stip op de horizon hebben gezet waar wij de afgelopen jaren gezamenlijk naartoe hebben gewerkt. Het meest zichtbaar is dit in de wijze waarop maatschappelijke vraagstukken benaderd worden. Steeds vaker zoeken wij samen met inwoners, verenigingen en instellingen naar oplossingen. Met de grote decentralisatie kunnen we hier flinke stappen in zetten. Het fundament ligt er in ieder geval.

3.4 Programma Leren & Werken

Wat willen we met het programma Leren & Werken bereiken?

Voor iedere inwoner van de gemeente Overbetuwe is het belangrijk dat hij in zijn eigen levensonderhoud kan voorzien. Een belangrijke voorwaarde daarvoor is het afronden van een opleiding die het mogelijk maakt een plaats op de arbeidsmarkt te bemachtigen. De weg daar naar toe start al op zeer jonge leeftijd. Wij willen daarom als gemeente kinderen en jongeren optimaal de kans bieden hun schoolcarrière succesvol te laten doorlopen.

Voor iedereen moet het mogelijk zijn naar vermogen betaald werk te krijgen. Het vinden van betaald werk kan binnen en buiten de gemeentegrenzen plaatsvinden. Daarom benutten we ook de kansen die zich op de regionale arbeidsmarkt voordoen. Noodzakelijk hiervoor is een goede aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en een goede lokale en regionale samenwerking.

Hoofddoel 1: Optimale ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren van 0-27 jaar

Een sterke doorlopende leerlijn is nodig om optimale ontwikkelingskansen voor jongeren te realiseren. Om dit te bereiken is de afgelopen periode geïnvesteerd in het versterken van voor- en vroegschoolse voorzieningen, het voorkomen van schooluitval en het verbeteren van de overgang van naar een volgend onderwijsniveau. Een goede samenwerking tussen partners uit het onderwijs, kinderopvang en peuterspeelzalen is hierin noodzakelijk. De afgelopen periode is continu aandacht geweest voor de Lokale Educatieve Agenda. Binnen de LEA is veel aandacht voor actuele onderwerpen, zoals de transitie jeugdzorg in combinatie met passend onderwijs. In 2012 hebben wij samen met de bredeschoolpartners een conferentie georganiseerd om te komen tot een toekomstvisie op de inhoudelijke samenwerking. Een werkgroep is een concreet voorstel aan het uitwerken.

De leerplichtambtenaren spelen een actieve rol in de zorgadviesteams (ZAT) en in de voorlichting aan ouders. Het resultaat is dat de lijst van niet-op-school-jongeren actueel en kort is. De aanpak rondom ziekteverzuim is geïntensiveerd en richt zich op het in beeld brengen en snel doorverwijzen. Het terugdringen is een doel voor de lange termijn. Vanaf augustus 2013 vindt de uitvoering van de leerplichtwet regionaal plaats. Beoogde pluspunten zijn professionalisering, meer continuïteit en eenduidigheid van werken.

Hoofddoel 2: Optimale aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt

De aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt kan alleen verbeterd worden wanneer er een goede lokale en regionale samenwerking tussen alle partijen in de keten is (onderwijs, instellingen, kenniscentra, bedrijven, overheden). Als gemeente hebben we hierin vooral een indirecte, stimulerende en faciliterende rol. Het vinden van werk beperkt zich niet tot de gemeentegrenzen. Met gemeenten, onderwijsinstellingen en werkgevers is daarom in oktober 2012 een POA (Platform Onderwijs-Arbeidsmarkt) opgericht. In opdracht van de provincie is een arbeidsmarktanalyse gemaakt voor de regio. De deelnemende partijen stellen de komende periode een werkagenda op.

De slechte economische situatie vertaalt zich met name in een stijgende jeugdwerkloosheid. Het ministerie van SZW heeft een actieplan jeugdwerkloosheid geïnitieerd met het doel werkzoekende jongeren te activeren richting een scholings-, bemiddelings- of stageaanbod. In het kader van de regionale samenwerking loopt in de eerste helft van 2013 een pilot om de dienstverlening naar werkgevers regionaal vorm te geven.

Hoofddoel 3: Iedereen is in staat naar vermogen te participeren op de arbeidsmarkt

Voor iedereen zou het mogelijk moeten zijn naar vermogen betaald werk te krijgen. Om dit te realiseren is het van belang dat er voldoende stageplaatsen zijn, dat er een aantrekkelijk vestigingsklimaat is en dat er een brede diversiteit aan werkgelegenheid is. Om de lokale arbeidsmarkt te versterken is een aantrekkelijk vestigingsklimaat nodig. De investeringen hebben zich uitbetaald: in 2011 is de gemeente uitgeroepen tot de MKB vriendelijkste gemeente van Gelderland. Ondernemers zijn tevreden over de service van het bedrijvenloket. De gemeente heeft de afgelopen periode nauw samengewerkt met het bedrijfsleven. Voorbeeld is de gebiedsontwikkeling voor Elst Zuidoost.

Het project 'werken aan (vrijwilligers)werk' (SROI) is in de gemeente geïmplementeerd en enkele keren ingezet bij lokale en regionale aanbestedingen. Dit zal de komende periode toene-

men. Doelgroepen zijn mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, maar ook leerlingen met een BBL-opleiding (beroepsbegeleidende leerweg) die een leerwerkplek zoeken. Het vinden van voldoende vrijwilligerswerk maakt onderdeel uit van het SROI beleid. Dit is nodig omdat de problematiek van uitkeringsgerechtigden toeneemt waardoor een betaalde baan (voorlopig) een brug te ver is. Uitkeringsgerechtigden die kunnen werken, maar momenteel niet aan betaald werk kunnen komen, worden ook ingezet op vrijwilligerswerk.

Tot en met 2012 was er een groei in het aantal bedrijven en arbeidsplaatsen in Overbetuwe. De slechte economische situatie begint nu ook Overbetuwe fors voelbaar te worden. Het aantal vacatures laat landelijk in het eerste kwartaal van 2013 een forse daling zien ten opzichte van 2012. Het werkloosheidspercentage steeg in 2012 naar 6,2% (2011: 5,4%) en het uitkeringsbestand laat een structurele stijging zien sinds eind 2012. Dit maakt het verkrijgen van betaald werk moeilijker. Des te meer reden om onverkort te blijven investeren in de arbeidsmarkt. Zowel op het gebied van vraag als aanbod.

3.5 Negatieve ontwikkeling algemene reserve

Het collegeprogramma kiest bij het programma Wonen voor “een toereikend en bestendig woningaanbod” en “een prettige leefomgeving voor onze inwoners”. Onderstaande twee paragrafen geven een terugblik op datgene wat er tot nu toe is gedaan. Vanuit die terugblik kijken we ook vooruit op datgene wat er op dit vlak nog resteert gedurende deze collegeperiode.

Toereikend en bestendig woningaanbod

Op basis van het collegeprogramma is een toereikend en bestendig woningaanbod als relevante context voor de doelstellingen binnen het programma Wonen benoemd. Uit de Woonvisie volgt dat we ernaar streven dat dit aanbod zoveel mogelijk aansluit op de behoeften van (nieuwe) inwoners. Dit duiden we met de term vraaggericht.

Het aanbod van nieuwbouwwoningen moet kwantitatief en vooral ook kwalitatief goed afgestemd zijn op de geprognosticeerde behoefte. Vanaf 2011 werd echter duidelijker dat voor bepaalde woonmilieus en/of doelgroepen de (kwalitatieve) vraag steeds vaker niet voldoende overeenkomt met het aanbod. Dit als gevolg van de economische crisis en de (wijzigingen in) regels rondom financiering, zowel voor koop als huur. Bijdragen aan een goede match van vraag en aanbod op de woningmarkt is dan ook de grote uitdaging. Dat doen wij op de volgende manier:

- Vanaf 2010 maken we jaarlijks op verschillende thema's prestatieafspraken met de woningcorporaties.
- We nemen deel aan het integrale traject van de regionale verstedelijkingsopgave. Nadat in 2011 de regionale Verstedelijkingsvisie vastgesteld is, hebben we in dat jaar (voorbereiding van) woningbouwprojecten beëindigd of uitgesteld c.q. gefaseerd om beter te kunnen voldoen aan de vraag. Ook maakten we in een bestuursovereenkomst afspraken over verstedelijking. Hierin staan kwaliteit en vraaggericht bouwen voorop (niet alleen voor wonen maar ook voor werken, in relatie tot mobiliteit). Eind 2012 begonnen we met de voorbereidingen om deze afspraken begin 2014 te actualiseren.
- In 2012 stelde de raad de visie 'Zelfredzaam naar Vermogen' vast. Uit deze visie is het Netwerk Wonen Zorg Welzijn ontstaan. Zij pakt gezamenlijke opgaven op en werkt hiermee ook aan een toereikend en bestendig woningaanbod door de verbinding van wonen, zorg en welzijn.

- Naast bovenstaande items werken we door aan uitvoering van de Woonvisie. Dat heeft onder andere de volgende resultaten opgeleverd:
  - Met GPR-gebouw sluiten we in 2013 aan op de ambitie uit de Woonvisie om tot één integraal kwaliteitslabel voor nieuwe woningen te komen. Levensloopbestendig en flexibiliteit (zie ook 'prettige leefomgeving') maken hiervan onderdeel uit.
  - In de diverse woningbouwprojecten sturen we op variatie in woningtypen en prijsdifferentiatie. De resultaten hiervan maken we jaarlijks inzichtelijk.
  - We zetten al bijna 5 jaar succesvol startersleningen in, om starters op de woningmarkt op weg te helpen maar ook om onze woningmarkt meer in beweging te krijgen.

Vraaggericht bouwen behoeft continue aandacht om te kunnen voorzien in een toereikend woningaanbod. Dit betekent dat we bij nieuwe projecten verder zoeken naar creatieve wijzen om woonconsumenten aan de voorkant te betrekken (invloed en betrokkenheid). Maar ook dat we inzetten op het inspireren en verleiden van bouwers om meer vraaggericht te bouwen, b.v. cascobouw, CPO of een andere (meer flexibele) wijze van plannen en programmeren. In 2013 richten we ons zowel tot de vragers als tot de aanbieders. Met een woonmarkt voor inwoners en een inspirerende excursie vraaggericht bouwen voor bouwers en andere belanghebbenden.

Prettige leefomgeving

Vanuit de (in de Toekomstvisie+ beschreven) gewenste identiteit voor onze gemeente, is op basis van het collegeprogramma het programmadoel Wonen als volgt geformuleerd; een prettige leefomgeving voor de inwoners van Overbetuwe. Daaraan werken we - via de sporen flexibiliteit en betrokkenheid - op de volgende manier:

- *Alle bestemmingsplannen in Overbetuwe zijn de afgelopen jaren geactualiseerd in de zogenaamde '1e tranche'. Deze (digitaal raadpleegbare) plannen kennen al de nodige flexibiliteit waarmee de kans op goed aansluiten op de woonbehoefte in formeel-juridische zin groter is geworden.*
- *Voor de 2e tranche bestemmingsplanherzieningen (vanaf 2e helft 2013) is flexibiliteit wederom een belangrijk thema. Overbetuwe is geselecteerd als één van de zeven projecten voor het landelijke experiment flexibele bestemmingsplannen. Uit het inmiddels afgeronde juridische onderzoek blijkt dat met toepassing van flexibele bestemmingsplannen de rechtszekerheid voor inwoners op peil blijft én gemeenten de regierol kunnen behouden. Mogelijkheden om (binnen het experiment) meer flexibele bestemmingsplannen op te kunnen stellen, zijn opgenomen in de zesde tranche van de Crisis- en Herstelwet. Dit wetsvoorstel is geaccordeerd door ministerraad en Tweede Kamer. Verwacht wordt dat de Raad van State binnenkort een definitief akkoord geeft.*
- *De werkwijze kerngericht werken evalueerden we met betrokken partijen. De Nota van Uitgangspunten voor deze werkwijze is door de raad vastgesteld. De uitgangspunten worden toegepast, o.a. in (de komende uitvoering van) het nieuwe communicatiebeleid.*
- *Tenslotte werkten partijen waar nodig - vaak op operationeel niveau - de afgelopen jaren in de kernen samen om problemen op het gebied van ervaren leefbaarheid te verminderen. Hierbij zetten we ook in op een adequate informatievoorziening tussen de betrokken partijen. Op de diverse thema's (veiligheid, milieuhygiëne, et cetera) blijft monitoring en daaruit voortvloeiende informatievoorziening voortgezet en waar nodig verbeterd worden.*

Resteert nog dat we - na een solide voorbereiding - binnen de werkwijze 'kerngericht werken' dit jaar snel in een of meerdere dorpen willen starten met nadrukkelijker sturen op het bij inwoners vergroten van betrokkenheid bij hun directe leefomgeving

3.6 Programma Verkeer

Een optimaal verkeers- en vervoersnetwerk binnen de gemeente Overbetuwe was het vertrekpunt van het college. Fietsveiligheid en fietsvoorzieningen krijgen hierbij extra inzet. Ook de verbetering van de aansluiting tussen verschillende transportmiddelen zoals fiets, auto, bus en trein is een uitgangspunt en krijgt aandacht in de vorm van ketenmobiliteit.

De Stadsregio en provincie zijn belangrijke partners als concessiehouder van busvervoer en regiotrein. In 2013 is de opdracht voor regiovervoer ingegaan. Overbetuwe profiteert hierdoor van nieuwe busverbindingen, waaronder een Hoogwaardige Openbaar Vervoer lijn en meer duurzaam openbaar vervoer doordat bussen op groen gas rijden.

Met steun van de Stadsregio is gewerkt aan een integrale visie op het OV-knooppunt Zetten-Andelst. Deze verkenning van de mogelijkheden in deze stationsomgeving moet nog verder vorm krijgen. Uitgangspunten zoals verbeteren OV gebruik en verkeersveiligheid zijn omarmd. Bij het OV-knooppunt Elst is de uitbreiding P+R gerealiseerd. Project Elst Centraal betekent een verdere verbetering van het stationsgebied en de OV voorzieningen. In heel Overbetuwe zijn bushaltes meer toegankelijk gemaakt en is informatievoorziening over actuele vertrektijden verbeterd. Hiermee is het OV-netwerk en de ketenmobiliteit versterkt.

Verkeersveiligheid is verder toegenomen door afronding van de aanleg van 60-km zones in het buitengebied. Wegen op dijken en langs de Linge zijn hierdoor ook beter geschikt voor fietsers en ander langzaam verkeer. De opening van de N837 heeft gezorgd voor een afname van het doorgaande verkeer op lokale wegen en een verdere optimalisatie van het 'Rondje Overbetuwe'.

Binnen de kernen gelden de principes van Duurzaam Veilig onverkort. Van belang omdat daarmee het aantal ongevallen de afgelopen jaren verder is afgenomen. Buurten in Overbetuwe zijn 30-km zones. Bij integrale herinrichting openbare ruimte wordt met de functie en herkenbaarheid van de weg rekening gehouden. Deze uitgangspunten zijn dan ook opgenomen in het Handboek Inrichtingseisen openbare ruimte.

De wegenstructuur in Driel is fors verbeterd met de Verlengde Rijnstraat en de reconstructies van de Grote Molenstraat, Honingveldsestraat en de Boltweg. De verkeersveiligheid is hier toegenomen door de fietsstroken.

Verbetering van de leefbaarheid en bereikbaarheid heeft ook vorm gekregen in de afronding van de Olympiasingel en de reconstructie van de Industrieweg Oost in Elst. Hiermee wordt doorgaand (vracht)verkeer uit het centrum gehouden en zijn bedrijventerreinen De Aam en De Merm beter bereikbaar.

Overall in Overbetuwe is te zien dat gewerkt wordt aan de aanleg van een glasvezelnetwerk. Als gemeente werken we zelf mee aan het aanleggen van een glasvezelnetwerk op bedrijventerreinen de Aam en de Merm in Elst.

Snelle internetverbinding met grote capaciteit is van belang voor de leefbaarheid in de kernen en voor ondernemingen. Het maakt het toenemend aantal diensten op het gebied van zorg, werk en vrijetijdsbesteding dat via internet kan worden aangeboden mogelijk.

Het RijnWaalpad wordt aangelegd en biedt een volwaardig alternatief voor de auto als verbinding tussen Arnhem en Nijmegen. Overbetuwe ontwikkelt volop plannen om de aansluiting hierop snel en veilig te maken. De opkomst van de elektrische fiets tenslotte vergroot de actieradius van fietsers. Hierdoor kan het autogebruik verder afnemen. Aandachtspunt hierbij is wel dat het toenemende gebruik en de hogere snelheid van deze fietsen kunnen leiden tot meer ongevallen. Reden om aan fietsveiligheid onverkort aandacht te geven.

3.5 Programma Landschap en recreëren

Het college is zich bewust van het belang van een vitaal en aantrekkelijk platteland. De afgelopen jaren is daarom gewerkt aan een Overbetuws buitengebied dat niet alleen aantrekkelijk is om in te verblijven maar ook vitaal genoeg is om op eigen benen te staan. De gemeente heeft weinig grond zelf in bezit. Agrariërs en andere ondernemers, medeoverheden zoals Waterschap, Provincie en Rijkswaterstaat en particulieren bezitten het overgrote deel van de grond. De gemeente stuurt via het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied, stimuleert via subsidie, regisseert door partners bij elkaar te brengen en samen doelen te realiseren en neemt zelf initiatieven.

Verschillende nieuwe ontwikkelingen zijn op het landelijk gebied afgekomen. Voorbeelden zijn de opkomst van het plattelandstoerisme, de opkomst van de boomkwekerijsector, de doorgaande herstructurering van de landbouw, de doorgaande schaalvergroting en verschraving van voorzieningen op het platteland en de leefbaarheid die onder druk staat. In het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied is beleid opgenomen dat anticipeert op de bovengenoemde ontwikkelingen.

De gemeente voert een actief landschapsbeleid. Ze stimuleert mede met behulp van provinciale subsidie de aanleg van landschappelijke beplanting en herstel van landschappelijk waardevolle landschapselementen. Ook de ondersteuning die de gemeente biedt aan particulieren om hun landschappelijke beplanting te onderhouden is een nieuwe ontwikkeling. Dit doen wij in samenwerking met Stichting Landschapsbeheer Gelderland. Bijzonder om hier te noemen is het herstel van wielen en woerden; relictten van de strijd tegen het water. Met de verschillende vrijwilligersgroepen die actief zijn in het landschap (knot- en weidevogelgroepen, OBGN en hoogstambrigade) vindt jaarlijks overleg plaats en krijgen waar nodig ondersteuning. Daarnaast wordt samengewerkt met organisaties waaronder agrarische natuurvereniging, Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Staatsbosbeheer en Waterschap en landgoedeigenaren om landschapsdoelen te realiseren.

Naast natuurhistorische verdienen ook cultuurhistorische projecten aandacht. De noordgrens van het Romeinse rijk; De Limes is verder gevisualiseerd met de aanleg van een Romeinse weg. Hiermee worden bodemschatten van Overbetuwe voor een breed publiek getoond.

Met hulp van de provincie zijn ook wensen uit de Dorpsontwikkelingsplannen mogelijk gemaakt. Veel wandelroutes in de vorm van lokale ommetjes zijn gerealiseerd of in ontwikkeling. Bijvoorbeeld in het Hollanderbroek en rond Valburg, waar ook slim gebruik is gemaakt van boscompensatie als gevolg van de verbreding van de A50 om het landschap te versterken.

Noemenswaardig zijn ook de initiatieven rond de Randwijkse Waarden bij Heteren en de noordoever van Strandpark Slijk-Ewijk en de Danenberg. Hier werken ondernemers en gemeente hand in hand aan landschapsversterking en toeristisch-recreatieve ontwikkeling.

Park Lingezegen vordert gestaag in de realisatiefase en wordt steeds meer herkenbaar in het buitengebied. Hiermee wordt ook vorm gegeven aan ecologische verbindingen tussen natuurgebieden. Naast deze zichtbaarheid worden ook steeds meer activiteiten georganiseerd in en rondom het Park. Het Park Lingezegen is samen met RBT-KAN ook partner bij geweest de nieuwe 'Hot-Spots' gids voor recreanten en toeristen. Een gids waarmee de regio Overbetuwe op de kaart is gezet en lokale ondernemers onder de aandacht zijn gebracht.

Al met al een vruchtbare periode met veel gewaardeerde projecten en activiteiten. Ook de komende jaren zullen nog veel ingezette initiatieven buiten zichtbaar worden. We blijven samen bouwen aan het verbeteren van de kwaliteit van een leefomgeving met Overbetuwse kwaliteiten.

4. Sturing door raad en college: vragen voor de toekomst

Aanleiding

In de inleiding hebben we aangegeven dat we aanlopen tegen een aantal ontwikkelingen en dilemma's rond de beleidscyclus en de begrotingscyclus. We schetsen allereerst een aantal relevante zaken die de beide cycli raken.

4.1 Wat speelt er

1. Er zit een onwenselijke overlap in de verschillende kaderstellende processen

We kennen meerdere kaderstellende processen en documenten als resultaat daarvan. Allereerst het collegeprogramma, wat inhoudelijk de kaders en richting geeft voor de collegeperiode. We kennen verder het programmamanagement, met de programmacontracten als kaderstellende documenten. We kennen de beleidscyclus, waarin beleidsnota's kaders bevatten voor specifieke beleidsterreinen. En we kennen de begrotingscyclus, waarin we de doelen uit de programmacontracten voorzien van indicatoren, vertalen naar activiteiten en koppelen aan middelen (wat gaan we daar voor doen en wat mag dat kosten?).

Als het goed is zijn deze processen complementair en vullen ze elkaar aan. Bijvoorbeeld doordat elk proces zich op een bepaald niveau van kaderstelling richt (strategisch, tactisch of operationeel). In ons geval is dit niet het geval en is er zelfs sprake van overlap en verwevenheid, zonder dat er een goede afstemming is tussen de processen. In de begroting vertalen we de hoofddoelen naar subdoelen en naar activiteiten en indicatoren, terwijl los daarvan ook in de beleidsnota's doelen worden geformuleerd. De indicatoren in de begroting zijn een onderdeel van de inhoudelijke kaderstelling, maar staan niet in de programmacontracten en de beleidsnota's. De kaderstellende processen bestaan naast elkaar, kennen overlap maar zijn niet op elkaar afgestemd en draaien naast elkaar hun rondjes. Dit geldt overigens in gelijke mate voor de rapportage- en verantwoordingsprocessen.

2. Nieuwe inzichten en werkvormen vragen om nieuwe vormen van kaderstelling

Aan het einde van de vorige eeuw is onder invloed van het New Public Management een nieuwe wijze van kaderstelling en aansturing tot stand gekomen. Doelstellingen moesten zo SMART mogelijk geformuleerd worden en voorzien zijn van verschillende soorten indicatoren. Daarmee zouden we gericht kunnen gaan sturen op resultaten en -beter nog- maatschappelijke effecten. Inmiddels beweegt de slinger weer de andere kant op. De toepasbaarheid van de mechanische benadering van de sturing van een overheidsorganisatie blijkt maar beperkt. Wel heeft deze benadering tot omvangrijke planning- en controledocumenten geleid. Er zijn vraagtekens te plaatsen bij de daadwerkelijke bijdrage daarvan aan kaderstelling, beheersing en verantwoording. Verder maakt het besef dat we als gemeente voor een groot aantal vraagstukken slechts één van de partners zijn, steeds meer onderdeel uit van onze manier van werken. Co-creatie is daar een herkenbaar uitvloeisel van. De opgaven voor de drie decentralisaties vragen niet voor niks 'congruente samenwerkingsverbanden'.

Maar dit besef betekent ook dat we voor die zaken, waarin we samen met andere partners werken aan doelen en resultaten, op een andere manier onze kaders moeten gaan stellen. De afdwingbaarheid van het bereiken van doelen en resultaten is minder groot of zelfs minimaal, waardoor de afspraken tussen raad en college ook een ander karakter zal moeten krijgen. De drie W-vragen uit de programmabegroting (wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag dat kosten) gaan voor een groot aantal beleidsterreinen uit van een te simpel mechanisch sturingsmodel.

Kortom: voor een groot aantal beleidsterreinen is de afdwingbaarheid van doelen en resultaten gering. Hetzij doordat we geen zicht hebben op oorzaak-gevolg relaties. Hetzij doordat we slechts één van de partners zijn in de realisatie daarvan.

Wat betekent dit alles nu voor de komende tijd?

4.2 De opgaven voor de komende tijd

Wanneer we deze ontwikkelingen tot ons door laten dringen, komt er wat ons betreft een aantal uitdagingen naar voren rond de verschillende kaderstellende processen.

Ontvlechting

Een belangrijke opgave is het ontvlechten en opnieuw verbinden van deze processen, waardoor de overlap verdwijnt en er daarmee een veel eenduidiger sturingsinstrumentarium ontstaat. Dit kunnen we doen door voor elk proces terug te keren naar de kern, de essentie van het proces.

Kern programmamanagement: het vertalen van het collegeprogramma en de Toekomstvisie+ in een doelenboom en een uitvoeringsprogramma. Het vormt de verbindende schakel tussen het collegeprogramma en het facetbeleid op tactisch en operationeel niveau.

Kern beleidscyclus: het vertalen van de strategische doelstellingen uit de Toekomstvisie+ en het collegeprogramma enerzijds en anderzijds het nader invullen van wettelijke kaders.

Kern begrotingscyclus: het toewijzen van de (schaarse) financiële middelen en menselijke capaciteit aan de verschillende beleidsdoelen afkomstig uit het programmamanagement en de beleidscyclus (de allocatiefunctie).

Differentiëren in kaderstelling

Een andere opgave is het aanbrengen van meer differentiatie in de kaderstelling. SMART en concreet op operationeel niveau en bij doelen en activiteiten die zich daar voor lenen. Meer op hoofdlijn en op afstand op strategisch en tactisch niveau en waar nadrukkelijk sprake is van ketensamenwerking of gezamenlijke uitvoering.

De jaren 2013 en (begin) 2014 zijn bij uitstek de jaren waarin we deze ontwikkeling kunnen bespreken en handen en voeten kunnen geven, gezien de gemeenteraadsverkiezingen die in maart 2014 gehouden gaan worden. Onze verwachting is dat een gezamenlijke heroriëntatie op deze vraagstukken zal kunnen leiden tot een eenduidiger en krachtiger sturingsinstrumentarium en daarmee bijdraagt aan het versterken van de stuurkracht van onze gemeente.

We zijn benieuwd in hoeverre de vraagstukken die we aangegeven hebben in deze paragraaf, voor de raad herkenbaar zijn en de moeite waard zijn om de komende tijd te bespreken.

5. Financieel kader

5.1 Het financiële meerjarenperspectief en uitgangspunten

In de lijn van voorgaande jaren wordt in de Kadernota het meerjarenperspectief in enkele stappen opgebouwd (zie onder 5.2 t/m 5.4).

1. Start is het vastgestelde meerjarenperspectief in de begroting 2013, inclusief de overgenomen voorstellen uit de Heroverwegingsnota 2012.
2. Vervolgens vindt actualisering plaats van een aantal vaste onderdelen, inclusief aanpassing van het aantal nieuwbouwwoningen. Hierbij worden ook de structurele financiële consequenties uit de Jaarrekening 2012/Voorjaarsnota 2013 verwerkt.
3. Tenslotte verwerking van de structurele financiële consequenties van het geactualiseerde Programma Nieuwe Lasten (PNL).

Op deze wijze is door u goed te volgen hoe het uiteindelijke meerjarenperspectief is opgebouwd en wat de financiële consequenties zijn van de diverse aanpassingen en uitgangspunten.

5.2 Hoe was het meerjarenperspectief in Programmabegroting 2013?

De saldi van de begroting 2013 en meerjarenraming 2014-2016, inclusief de mutaties van de vastgestelde Heroverwegingsnota 2012 waren als volgt:

2013	2014	2015	2016
-157.000	+693.000	+492.000	+916.000

Uitgangspunten hierbij o.a.

- algemene uitkering gebaseerd op de junicirculaire 2012
- aantal nieuwe woningen gemiddeld 240 per jaar

Conclusies daarbij waren:

- jaarschijf 2013 resulteerde nog in een begrotingstekort
- m.i.v. 2014 overschotten, met name bestemd om aanvullende rijkskortingen op te vangen.

5.3 Geactualiseerd meerjarenperspectief 2013-2017

Voordat we naar de uitgangspunten van deze volgende stap gaan, lichten wij eerst het gewijzigde uitgangspunt van de nieuwbouwwoningen toe.

Verlaging aantal nieuwbouwwoningen

Zoals inmiddels gebruikelijk, vindt er voor de opstelling van de Kadernota jaarlijks een nader onderzoek plaats naar de aantallen nieuwbouwwoningen die een belangrijke basis vormen voor de diverse berekeningen. In bijlage 1 treft u de resultaten aan van het begin dit jaar uitgevoerde onderzoek.

Tot en met de begroting 2013 werd in de berekeningen uitgegaan van een aantal nieuwbouwwoningen van gemiddeld 240 per jaar. Op basis van het nadere onderzoek is de conclusie dat dit aantal verlaagd dient te worden naar gemiddeld 180 nieuwbouwwoningen per jaar. In de geactualiseerde meerjarenraming is dat verlaagde aantal gehanteerd.

In het voor deze kadernota geactualiseerde meerjarenperspectief zijn -naast de verlaging van het aantal nieuwbouwwoningen- o.a. de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- a. de bijgestelde uitkeringsfactoren voor de algemene uitkering uit de september- en decembercirculaire 2012;
- b. de aangekondigde ingrijpende kortingen op de algemene uitkering i.v.m. het btw-compensatiefonds van ruim € 1 miljoen in 2014/2015 en de rijksvergoeding huisvesting onderwijs van bijna € 0,6 miljoen in 2015 omdat gebleken is dat gemeenten daarvoor minder uitgeven;
- c. de rijksvergoeding inkomensdeel WWB was in de begroting 2013 nog voor de helft teruggeraamd (€ 600.000 toegevoegd aan de algemene reserve). De raming van die vergoeding was namelijk m.i.v. 2013 fors verhoogd op basis van een voorlopige beschikking 2012 en op dat moment was zeer onzeker of die verhoging wel structureel was. Inmiddels lijkt dat wel het geval te zijn en daarom is in deze bijgestelde meerjarenraming de rijksvergoeding volledig als structureel ingeboekt.
Aan de andere kant is de raming voor de WWB-uitkeringen, e.d. verhoogd (zie toelichting in de verschillenanalyse);
- d. jaarschijf 2017 is toegevoegd aan het meerjarenperspectief (=reikwijdte Kadernota 2014);
- e. tenslotte is rekening gehouden met een bedrag van € 123.000 wegens structurele mutaties uit de jaarrekening 2012 die positief doorwerken naar de jaarschijven 2013 en volgende (zie ook de passage in de Voorjaarsnota 2013 hierover).

Deze actualisatie heeft geresulteerd in het volgende bijgestelde perspectief 2014-2017 (jaarschijf 2013 eraf en jaarschijf 2017 toegevoegd).

2014	2015	2016	2017
+1.388.000	+1.000.000	+302.000	+638.000

Verschillenanalyse jaarschijf 2016 van meerjarenraming van de begroting 2013 en jaarschijf 2016 van bovenvermeld perspectief van deze Kadernota

- De meerjarenperiode van deze Kadernota loopt t/m 2017.
- De meerjarenraming bij de begroting 2013 ging echter niet verder dan jaarschijf 2016.

In de verschillenanalyse hieronder vergelijken wij daarom de saldi van jaarschijf 2016 van beide stukken met elkaar.

	2016
Overschot MJB Kadernota 2014	302.000
Overschot MJB begroting 2013	916.000
Lager voordeel Kadernota	-614.000

Nadelen:

a. Kortingen op algemene uitkering btw-comp.fonds en onderwijshuisvesting	-1.575.000
b. Hogere uitkeringslasten WWB, etc. (16 extra uitkeringsgerechtigden x netto € 9.600; zie toelichting elders in dit financiële hoofdstuk)	- 154.000
c. Per saldo nadeel wegens lager aantal woningen (-60):	
nadeel algemene uitkering	- 318.000
voordeel door minder groei P-budget	+ 157.000
voordeel lagere bijdragen aan samenwerkingsverbanden	+ 42.000
Per saldo nadeel van	- 119.000

Voordelen:

a. Rijksvergoeding inkomensdeel € 0,6 miljoen als structureel aanmerken	+ 600.000
b. Voordeel op aantal onderdelen van de algemene uitkering (hogere maatstaven, bedragen per eenheid, WMO-uitkering, etc)	+ 244.000
c. Hogere vrijval kapitaallasten afgeschreven investeringen	+ 48.000
d. Overige voordelen op herberekening personeelsbudget (zie ook toelichting in hoofdstuk over P-budget)	+ 219.000
e. Structurele doorwerking voordelen uit jaarrekening 2012	+ 123.000
Jaarschijf 2016 Kadernota lager	<u><u>- 614.000</u></u>

(saldo van de structurele verschillen over de meerjarenperiode 2014-2016)

5.4 Nadere raming/fasering PNL-lasten in het perspectief

In het perspectief van de vorige stappen waren nog stelposten van structurele financiële ruimte opgenomen voor de opvang van de structurele lasten van het PNL, gebaseerd op de begroting 2013/de heroverwegingsnota 2012.

Hiervoor waren voorlopig de volgende structurele bedragen opgenomen:

2013	€ 349.970
2014	€ 401.000
2015	€ 500.000
2016	€ 500.000
2017	€ 500.000

Bij de begrotingsbehandeling was al een deel van die structurele ruimte ingevuld met concrete PNL-posten. Afsproken is dat bij de Voorjaarsnota 2013 nadere besluitvorming zou plaatsvinden over de invulling van de overige posten van jaarschijf 2013 van het PNL. Wij hebben nadien echter besloten om die nadere besluitvorming te combineren met de behandeling van het PNL bij deze Kadernota en het geheel in één totaaloverzicht aan u voor te leggen. Op deze wijze vindt er ook een betere integrale afweging plaats.

Daarom treft u hierbij een geactualiseerd PNL 2013-2017 aan als bijlage 2, waarin zijn opgenomen:

- de PNL-posten waartoe al is besloten;
- de resterende PNL-posten waarover nog een besluit moet worden genomen
- nieuwe, toegevoegde PNL-posten.

Wij hebben ernaar gestreefd om zoveel mogelijk binnen de beschikbare financiële ruimte te blijven. In onderstaande tabel kunt u de financiële consequenties zien van bijgevoegd geactualiseerde PNL. Bij de beschikbare stelpost voor 2013 is al rekening gehouden met een verlaging wegens structurele lasten van PNL-posten 2013, waarvan bij de begrotingsbehandeling 2013 is besloten om deze uit te voeren.

Jaar	Stelposten	PNL Kadernota	Tekort - Over +
2013	228.659	170.364	58.295
2014	401.000	587.335	- 186.335
2015	500.000	289.550	210.450
2016	500.000	500.000	--
2017	500.000	500.000	--
		Saldo	82.410

Verwerking van de PNL-cijfers leidt tot het volgende meerjarenperspectief van deze Kadernota (is tevens de laatste stap). Hierbij merken wij op dat op basis van de vaste gedragslijn in de afgelopen jaren, de PNL-lasten van de laatste twee jaarschijven (2016 en 2017) in het meerjarenperspectief gefixeerd zijn op € 500.000 per jaar. De geraamde lasten zijn nu nog lager, maar t.z.t. zullen zich zeker aanvullende, noodzakelijke posten aandienen, waarvoor dan financiële ruimte beschikbaar dient te zijn.

2014	2015	2016	2017
+1.260.000	+1.082.000	+384.000	+720.000

5.5 Conclusies: overschotten maar ook nog financiële risico's

Op zich mogen we tevreden zijn dat deze gemeente er nog steeds in slaagt om onder langdurige moeilijke economische omstandigheden:

- een begrotingsoverschot te presenteren (bijna € 1,3 miljoen in 2014) en
- tevens een sluitend meerjarenperspectief (ruim € 7 ton in de laatste jaarschijf).

Dit alles ook nog zonder grote lastenverhogingen voor onze inwoners.

De heroverwegingsoperatie die vorig jaar is uitgevoerd heeft hiervoor een belangrijke basis gelegd.

Aan de andere kant zijn er nog steeds grote financiële onzekerheden en risico's, naast de risico's die we al genoemd hebben in het hoofdstuk over de decentralisaties. Hieronder zullen wij de belangrijkste overige risico's de revue laten passeren.

Signaallijst

Naast het PNL treft u als bijlage 3 bij deze Kadernota een Signaallijst aan.

Op die signaallijst zijn posten opgenomen die voldoen aan de volgende criteria:

- min of meer bestuurlijke overeenstemming over de noodzaak
- op dit moment weinig inhoudelijke informatie voorhanden
- tevens nog weinig financiële informatie beschikbaar
- verwacht moment van uitvoering binnen de meerjarentermijn
- relevant (het moet wel ergens om gaan)

Dit zijn dus kort gezegd mogelijk toekomstige PNL-posten, die op dit moment nog te weinig concreet zijn om al op het Programma Nieuwe Lasten op te nemen. Het is wel goed om hiervan alvast kennis te nemen en er rekening mee te houden dat een deel ervan uiteindelijk geconcretiseerd zal worden en beslag zal leggen op financiële middelen.

Tekort op bouwleges

In de Voorjaarsnota 2013 hebben wij een groot nadeel opgenomen op het onderdeel bouwleges en daarbij het volgende opgemerkt.

“Er heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de kostendekkendheid van de bouwgerelateerde omgevingsvergunningen. Voor de prognose van de legesopbrengsten is aangesloten bij in de Kadernota 2014 gehanteerde verlaagde groeicijfer van nieuwbouwwoningen van 180 per jaar (was 240). Tevens is gebruik gemaakt van de in de Woningbouwmonitor 2013 gehanteerde indeling in bouwklassen.

De legesopbrengsten voor 2014 zullen op die basis slechts € 625.000 bedragen. De raming in de begroting 2013 is € 1.144.000. Een nadeel dus van € 519.000 dat in principe structureel is, maar in deze Voorjaarsnota nog als incidenteel beschouwd wordt, omdat tevens in het vervolgonderzoek naar mogelijkheden gekeken zal worden ter beperking van de uitgaven en ter verhoging van de inkomsten.”

Op basis van het vervolgonderzoek zal duidelijk worden wat per saldo het structurele effect zal zijn voor de jaren 2014 en volgende. De verwachting op dit moment is dat niet het gehele nadeel met structurele verlaging van uitgaven en verhoging van inkomsten zal kunnen worden opgevangen. Bij de samenstelling van de begroting 2014 dient dus rekening te worden gehouden met een structureel nadeel op dit onderdeel. In deze Kadernota is hiermee nog geen rekening gehouden en wordt eerst het resultaat van het nadere onderzoek afgewacht.

Ontwikkeling uitkeringen

In deze Kadernota zijn de ramingen gebaseerd op het werkelijke aantal uitkerings-gerechtigden (WWB, IOAW en IOAZ) op de peildatum van deze kadernota (1 mei 2013). Dat aantal is ongeveer 16 hoger dan het in de begroting 2013 gehanteerde aantal. Een uitkering bedraagt op jaarbasis ca.

€ 14.300 en via de Algemene Uitkering wordt ongeveer € 4.700 ontvangen. Per saldo dus een nadeel van € 9.600 per extra uitkeringsgerechtigde. Bij een verhoging van het aantal uitkerings-gerechtigden met 16 gaat het dus om een totale extra last van afgerond netto € 154.000. Deze extra last is verwerkt in het meerjarenperspectief van deze Kadernota.

Stijgende aantallen uitkeringsgerechtigden werken ook door in het macrobudget. In hoeverre de extra lasten t.z.t. zullen worden gecompenseerd door een hoger inkomensdeel is op dit moment echter nog niet in te schatten, omdat daarvoor met name de landelijke ontwikkelingen van belang zijn. Bij het opstellen van de begroting 2014 zal de situatie opnieuw worden beoordeeld op basis van de werkelijke aantallen en de nadere informatie over de rijksvergoeding op dat moment.

Gedurende 2012 is het WWB bestand na een sterke afname in 2011, sterk toegenomen, tegen de zomer weer aangegroeid en gestabiliseerd. In november zette een aanwas in aanvragen in die een trend bleek te zijn. Hier was, zoals andere jaren, geen sprake meer van seizoensaanwas.

- Kwantitatief is er een uitdaging: door de toenemende werkloosheid, een snellere doorstroom uit de WW (korter arbeidsverleden) en een kwalitatief slechtere afzetmarkt (beschikbare en geschikte vacatures), is de druk op de poort groter en de uitstroom substantieel minder; ergo: het bestand neemt toe.
- Kwalitatief is er eveneens een uitdaging: het bestand blijft langer in de uitkering. Het arbeidsperspectief voor 55+, langdurig werklozen en laag gekwalificeerden is de afgelopen drie maanden sterk afgenomen. Dit betreft het grootste deel van ons bestand. Daarnaast is eveneens een toename vanuit IOAW (oudere werklozen uit WW), deze personen hebben hun volledige WW termijn doorlopen en stromen ook bij een krappe arbeidsmarkt niet of nauwelijks uit.

Het is over het algemeen duidelijk merkbaar dat het gehele bestand met betrekking tot de arbeidsmarktkwalificaties sterk terugloopt. Er is momenteel duidelijk een toename van mensen met multidisciplinaire problematiek, hier is veelal geen mogelijkheid meer door te verwijzen naar een voorliggende voorziening (preventie), maar (indien recht bestaat) zaak om zo spoedig mogelijk een uitkering toe te kennen om escalatie van problemen te voorkomen.

Mogelijk aanvullende rijksbezuinigingen/ontwikkeling van de algemene uitkering

In februari j.l. heeft het Centraal Plan Bureau de economische ontwikkelingen van ons land doorgerekend en geconcludeerd dat zowel voor 2013 als 2014 de 3%-norm van het begrotingstekort zal worden overschreden. Het kabinet kondigde daarop -bovenop het regeerakkoord- een pakket van maatregelen aan van in totaal € 4,3 miljard, dat na overleg met de sociale partners en het parlement zou moeten leiden tot het zogenaamde Oranjeakkoord.

Begin april j.l. is er een sociaal akkoord gesloten tussen de sociale partners en het kabinet dat bekend is gemaakt onder de naam Mondriaanakkoord. Het pakket van maatregelen kost € 600 miljoen. Dit pakket heeft geen negatieve weerslag op het gemeentefonds/de algemene uitkering, omdat de uitgaven vallen in het domein van sociale zekerheid en niet onder de netto gecorrigeerde rijksuitgaven die van invloed zijn op het gemeentefonds.

Het kabinet heeft de bezuinigingstaakstelling van € 4,3 miljard voorlopig tot augustus a.s. in de ijskast gezet, gelet op eerste tekenen van licht economisch herstel. Dit betekent ook dat die bezuinigingstaakstelling niet zal worden verwerkt in de aanstaande mei-/juni-circulaire van de algemene uitkering.

Pas in de tweede helft van dit jaar zal er meer duidelijkheid zijn over het al dan niet doorvoeren van (een deel van) het pakket van aanvullende rijksbezuinigingen en ook over de andere hierboven vermelde risico's en ontwikkelingen. Het is daarom goed om in de tussentijd de nodige behoedzaamheid te betrachten en de financiële buffer die uit eerder vermeld meerjarenperspectief blijkt, in stand te houden voor opvang van mogelijke tegenvallers met een structureel karakter.

Ook eenmalige risico's en druk op de algemene reserve

Naast de structurele risico's loopt de gemeente bij de grondexploitaties grote eenmalige risico's. Veel gemeenten moeten door de stagnerende vraag naar woningen en kantoorgebouwen grote financiële voorzieningen treffen en/of boekwaarden van grondcomplexen afboeken. Ook aan onze gemeente gaan deze negatieve ontwikkelingen niet ongemerkt voorbij. In het afgelopen jaar moesten ook hier boekwaarden van grondcomplexen worden verlaagd en aanvullende financiële voorzieningen worden getroffen.

Dit jaar kunnen dergelijke situaties zich opnieuw voordoen bij herziening van grondexploitaties, e.d.. Dit zal dan een extra beslag leggen op de algemene reserve.

In verband met het bovenstaande zullen wij in de aanloop naar de begroting 2014 nogmaals kritisch kijken naar de ontwikkeling van de algemene reserve en nagaan welke mogelijkheden er zijn ter verbetering van de ontwikkeling van het saldo met name op de kortere termijn (aanvulling, uitstel van uitgaven, etc.).

Voor dit moment verwijzen wij naar het geactualiseerde overzicht van de algemene reserve dat is gevoegd als bijlage bij de Jaarrekening 2012.

5.6 Overige financiële uitgangspunten

Tarieven belastingen/heffingen

Uitgangspunt blijft om ook voor 2014 de lasten voor onze inwoners zo beperkt mogelijk te houden.

De rioolheffing was in 2010 al verlaagd met 10%. Tot en met 2012 is dat lage niveau gehandhaafd. Met ingang van 2013 zijn de tarieven opnieuw verlaagd (-3%).

In de afgelopen maanden is hard gewerkt aan de opstelling van een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP), dat basis zal zijn voor het niveau van de rioolheffing voor de komende jaren. Belangrijk uitgangspunt hierbij was om de tarieven van de rioolheffing opnieuw zo beperkt mogelijk te houden.

Dit nieuwe GRP hebben wij onlangs vastgesteld en ter vaststelling naar de raad gestuurd. Wij doen hierin het voorstel om te kiezen voor het scenario waarin is uitgegaan van een gelijkblijvende rioolheffing tot en met 2016 en een jaarlijkse tariefverhoging van 3% met ingang van 2017.

De afvalstoffenheffing is in 2013 verlaagd met 1,3%. Op basis van nieuwe ramingen in de begroting 2014 zal het tarief voor 2014 worden bepaald op basis van 100% kostendekking.

Tenslotte is in de meerjarenraming bij deze Kadernota uitgegaan van een beperkte verhoging in 2014 van 1,5% per jaar voor de OZB en leges, e.d..

Wel moet rekening worden gehouden met enkele extra tariefsverhogingen waartoe de raad heeft besloten bij vaststelling van de Heroverwegingsnota 2012 (o.a. hondenbelasting +5%).

Overige uitgangspunten

In de toelichtingen bij de meerjarenraming bij deze Kadernota, die is opgenomen als bijlage 4, worden diverse overige financiële uitgangspunten voor 2014 en volgende jaren toegelicht (o.a. handhaven beperkte afwijking 0-lijn).

5.7 Personeelsbudget

Met ingang van 1 januari 2012 is het personeelsbudget operationeel. Dit betekent dat wij daarmee inmiddels de eerste ervaringen hebben opgedaan. Conform één van de uitgangspunten wordt het personeelsbudget begin 2014 geëvalueerd. Op dat moment vindt tevens de lokale benchmark plaats. Op basis van de uitkomst hiervan wordt onderstaande Benchmarknorm (B-norm, voorheen ook wel Berenschotnorm genoemd) en Overbetuwenorm (O-norm), die onderdeel zijn van de ontwikkeling van het personeelsbudget, geactualiseerd. De vertaling hiervan vindt plaats in de Kadernota 2015.

Voor de uitgangspunten die zijn vastgesteld voor het personeelsbudget verwijzen wij naar de Kadernota 2012. In onderstaand overzicht wordt een geactualiseerd beeld gegeven -in aantal- en financieel- van de ontwikkeling van het personeelsbudget volgens de vastgestelde uitgangspunten. De actualisatie heeft plaatsgevonden op basis van de meest recente gegevens. In het overzicht is tevens de jaarlijkse salarisverhoging opgenomen op basis van de CAO en premieontwikkelingen. In de heroverwegingsnota 2012 is vastgesteld om uit te gaan van 0,5% en er is geen aanleiding om dit percentage nu aan te passen.

Jaar	1-1-2012*	1-1-2013*	1-1-2014	1-1-2015	1-1-2016	1-1-2017
Prognose aantal inwoners*	46.250	46.730	46.896	47.256	47.616	47.976
B-norm: fte per 1000 inwoners	7,25	7,25	7,30	7,30	7,35	7,35
Aantal fte B-norm	335	341	342	345	350	352
O-norm: fte per 1000 inwoners	6,80	6,85	6,78	6,73	6,73	6,68
Aantal fte O-norm	315	320	318	318	320	320
Aantal fte werkelijk	314	314				
Totaal verschil aantal fte B-norm t.o.v. O-norm			24	27	30	32
Toegestane formatietoename			4	0	2	0

Jaar	1-1-2012*	1-1-2013*	1-1-2014	1-1-2015	1-1-2016	1-1-2017
Maximale toename loonkosten-budget obv O-norm			€ 202.000	€ 0	€ 146.000	€ 0
Verhoging loongereleerde en niet loongereleerde personeelskosten			€ 22.000	€ 15.000	€ 20.000	€ 15.000
Efficiency taakstelling i.v.m. nieuwe gemeentehuis			€ 0	-€ 136.000	-€ 144.000	-€ 94.000
Toename personeelsbudget door de sociale premie- en algemene salarisontwikkeling			€ 91.000	€ 91.000	€ 91.000	€ 92.000
Totale maximale toename personeelsbudget			€ 315.000	-€ 30.000	€ 113.000	€ 13.000

* In 2012 en 2013 heeft de prognose plaatsgevonden op basis van een inwonersgroei van 480. De inwonersontwikkeling is met ingang van 2014 verlaagd naar 360 inwoners. De prognose sluit aan bij wat elders in deze Kadernota is gesteld over bijstelling van de inwonersaantallen.

In de programmabegroting 2014-2017 wordt aangegeven welk deel van de maximaal toegestane formatie-uitbreiding in 2014 (€ 224.000) noodzakelijk wordt geacht.

De ontwikkeling van het personeelsbudget laat in deze Kadernota een lagere uitkomst zien ten opzichte van de Kadernota 2013 (K-2013). Dit is met name te verklaren door de volgende factoren:

- Prognose K-2013 was gebaseerd op een inwonersgroei van 480 en dit is vanaf 2014 bijgesteld naar 360 inwoners.
- Prognose K-2013 was gebaseerd op een inwonersaantal van 46.730 per 1 januari 2013. Dit is geactualiseerd omdat het werkelijke inwonersaantal is vastgesteld op 46.536.
- Daarnaast hebben correctiefactoren op de O-norm effecten op de ontwikkeling van het personeelsbudget. Bijvoorbeeld de huisvestingstaakstelling van € 469.000 in de periode 2015 t/m 2018, (waarvan hierboven al € 374.000 is opgenomen t/m jaarschijf 2017) en formatiebijstelling i.v.m. de Odra.
- Deze bijstellingen hebben invloed op de ontwikkeling van de B-norm en O-norm en uiteindelijk op de ontwikkeling van de formatie en het personeelsbudget.
- De toename van jaarlijkse salarisverhoging voor CAO- en premieontwikkelingen is beperkt tot 0,5% (was 1,5%). Zie de heroverwegingsnota 2012.

Bijlagen

Bijlage 1 Onderbouwing aantal woningen

1.1 Algemeen

Het aantal nieuwe woningen is van belang voor de financiële positie van deze gemeente. Elke nieuwe woning levert namelijk -direct en indirect door toename inwoners, e.d.- een structureel bedrag op van ongeveer € 3.200 aan algemene uitkering (incl. € 2.000 "bommenregeling").

De lastenkant wordt in mindere mate hoger belast door toename van het aantal woningen, voor- namelijk door het toepassen van de nullijn en het jaarlijks ramen van een vast bedrag (onafhankelijk van de aantallen woningen) voor het toestaan van relatief geringe afwijkingen daarvan. Wel is het aantal woningen/inwoners van invloed op het personeelsbudget. Een bedrag per woning is nog niet aan te geven, omdat ook andere factoren van invloed zijn op dat budget. Ook werkt het aantal woningen/inwoners in bijv. de bijdragen aan samenwerkingsverbanden. (zie verder de verschillenanalyse in het financiële hoofdstuk).

1.2 M.i.v. de begroting 2013 een verlaging van 275 naar 240 nieuwe woningen/jaar

Op grond van de gegevens uit de Woningbouwmonitor van januari 2012 was het te hanteren aantal nieuwbouwwoningen per jaar met ingang van 2013 terug gebracht van 275 naar 240 woningen.

In de betreffende Woningbouwmonitor werden de volgende, in genoemde jaren op te leveren nieuwbouwwoningen geraamd (woningen 2012 tellen voor het eerst in financiële zin mee in jaarschijf 2013, etc.):

2012	250
2013	483
2014	368
2015	282
Totaal	1.383

Gemiddeld per jaar: 346

De gebruikelijke lijn hierbij was dat het reëel is om op dit gemiddelde een negatieve correctie toe te passen van 30% wegens vertraging, onvoorziene omstandigheden, e.d.. Na negatieve correctie van 30%, resulteerde dit in een gemiddelde van afgerond 240 per jaar. Dit was 35 lager dan het tot dan toe gehanteerde gemiddelde van 275 per jaar.

1.3 Aantallen nieuwbouwwoningen in Kadernota 2014: verdere verlaging noodzakelijk

In de nieuwe Woningbouwmonitor van februari 2013 worden de volgende op te leveren nieuwbouwwoningen geraamd (woningen 2013 tellen voor het eerst in financiële zin mee in jaarschijf 2014, etc.):

2013	314
2014	337
2015	425
2016	262 *)
Totaal	1.338 Gemiddeld per jaar: 335

*) 2016 was niet afzonderlijk opgenomen in de woningbouwmonitor; voor de jaren 2016 t/m 2020 zijn in totaal 1.307 woningen geraamd. Dit is (afgerond) 262 woningen per jaar.

Indien hierop eerder vermelde correctie wordt toegepast van - 30%, resulteert dit in een gemiddelde van afgerond 235 per jaar.

Uit de werkelijke cijfers van de afgelopen jaren moet echter geconcludeerd worden dat de gehanteerde correctie van -30% te laag is. In werkelijkheid zijn namelijk in de periode 2010-2012 de volgende aantallen nieuwbouwwoningen opgeleverd:

2010	178
2011	198
2012	163
Totaal	539 Gemiddeld per jaar: 180

Bij woningbouw valt er niet op alle aspecten te sturen; er worden bezwaren ingediend, plannen vertragen of gaan niet door, etc.. Met deze vertragende aspecten is in de woningbouwmonitor nog geen rekening gehouden.

Zoals aangegeven bedraagt het gemiddelde van de werkelijke aantallen nieuwbouwwoningen in de periode 2010 t/m 2012 slechts 180 en het werkelijke aantal over 2012 slechts 163. Ook voor die jaren werden destijds aantallen geraamd in de orde van grootte, zoals vermeld op de vorige pagina. De conclusie moet dan ook zijn dat het correctiepercentage van -30% in de praktijk veel te laag blijkt te zijn.

Advies

Op basis van het vorenstaande is het advies om voor de meerjarenraming 2014 t/m 2017 van de Kadernota 2014 een gemiddeld aantal nieuwbouwwoningen van 180 per jaar te hanteren.

Bijlage 2

PNL 2013-2017

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invest.	Reserves e.d.	Derden/ grondexpl.	Netto inv Enmalig	Expl. last	Afschr. term	Lasten 2013	Lasten 2014	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017
I. BESTAANDE PNL-POSTEN UIT HEROVERWEGINGSNOTA 2012													
LIJST 1A + 1B = categorie 1 (handhaven en honoreren)													
Programma Leren & Werken													
1.	Stimulering inhoudelijke samenwerking brede school												
a.	Bijdrage 2014	2014	40.000	40.000		0							
b.	Bijdrage 2015	2015	40.000	40.000		0							
Programma Landschap & Recreëren													
2.	Veer Heteren - Renkum												
		2014					15.000			15.000			
Programma Reguliere Werkzaamheden													
3.	Archiefbewaarplaats (statisch)												
a.	Structurele lasten 2014 (was op vorige PNL nog 7.500)	2014					43.000			43.000			
	(jaarschrijven 2015 en 2016 zijn vervallen)												
4.	Groenreconstructies												
a.	Groenreconstructies 2014	2014	25.000			25.000		15		2.328			
b.	Groenreconstructies 2015	2015	25.000			25.000		15			2.328		

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invest.	Reserves e.d.	Derden/ grondexpl.	Netto inv Eenmalig	Expl. last	Afschr. term	Lasten 2013	Lasten 2014	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017
5.	Openbare verlichting												
a.	2014 div. investeringen	2014	281.602			281.602		20		21.648			
b.	verlaging onderhoud	2014					-5.900			-5.900			
c.	2014 investeringen	2014						20		1.848			
d.	verlaging onderhoud	2014					-18.737			-18.737			
e.	2015 investeringen	2015	247.778			247.778		20			19.048		
f.	verlaging onderhoud	2015					-5.900				-5.900		
g.	2015 investeringen	2015						20			9.264		
h.	verlaging onderhoud	2015					-12.837				-12.837		
i.	2016 investeringen armaturen	2016	194.986			194.986		20				14.990	
j.	2016 investeringen masten	2016	245.147			245.147		40				13.322	
k.	verlaging onderhoud	2016					-18.737					-18.737	
6.	Wegenplan												
a.	Hyacintenstraat Heteren	2014	152.210			152.210		20		11.701			
b.	Weteringsewal Elst	2014	269.858			269.858		20		20.746			
c.	Stationsstraat Zetten	2015	717.649			717.649		20			55.170		
7.	Vogelbuurt Driel												
a.	Vogelbuurt Driel 2014	2014	233.000			233.000		20		17.912			
b.	Vogelbuurt Driel 2015	2015	233.000			233.000		20			17.912		
c.	Vogelbuurt Driel 2016	2016	233.000			233.000		20				17.912	

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invest.	Reserves e.d.	Derden/ grondexpl.	Netto inv Eenmalig	Expl. last	Afschr. term	Lasten 2013	Lasten 2014	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017
8.	Reconstructie Kon. Juli- anastraat Randwijk	2015	110.000			110.000		20			8.456		
9.	Vervanging asfaltribbelstroken												
a.	Weteringswal tussen Logtsestraat en A50	2015	195.500			195.500		20			15.029		
b.	Weteringswal tussen A50 en Slopsestraat	2016	211.600			211.600		20				16.267	
10.	Centrumplan Elst												
a.	Investeringskosten 2014	2014	2.202.739	PM	68.260	1.250.000		20		96.095			
b.	Investeringskosten 2015	2015	2.240.849	PM	70.991	1.250.000		20			96.095		
11.	Deelname ODRA (Omgevingsdienst Regio Arnhem)												
a.	Deelname ODRA 2014	2014	145.034	145.034									
b.	Deelname ODRA 2015	2015	94.932	94.932									
c.	Deelname ODRA 2016	2016	43.231	43.231									
II. LIJST 2A + 2B = categorie 2: advies beslissing uit te stellen naar de Voorjaarsnota 2013													
12.	Elst Zuudoost												
a.	Glasvezel i.c.m. reali- seren camerabew. Elst Zuudoost	2013	150.000	75.000	75.000	0							

Nr.	Omschrijving	Jaar uiv.	Invest.	Reserves e.d.	Derden/ grondexpl.	Netto inv Eenmalig	Expl. last	Afschr. term	Lasten 2013	Lasten 2014	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017
Programma Leren & Werken													
13.	Opstellen gemeentelijk detailhandelstructuurvisie	2013	40.000		40.000	0							
	("dekking" in de kolom derden betreft een bezuiniging op het reguliere EZ-budget (2.310.0230) in 2013 en 2014 van elk € 20.000)												
Programma Landschap & Recreëren													
14.	Uitvoering Woerden-project	2014	50.000	25.000	25.000	0							
Programma Reguliere Werkzaamheden													
15.	Geluidbeleid												
a.	Investeringen 2013	2013	7.744			7.744		20	595				
b.	Jaarlijkse onderhouds-lasten 2013	2013					400		400				
16.	I&A-beleidsplan												
a.	I&A-beleidsplan	2013					147.000		147.000				
17.	Wegenplan												
a.	Elst - Rijksweg Noord	2013	131.800			131.800		20	10.132				
b.	Oosterhout - Dorps-straat	2013	306.000			306.000		20	23.524				
c.	Zetten - Brittanjesingel	2013	201.500			201.500		20	15.491				

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invest.	Reserves e.d.	Derden/ grondexpl.	Netto inv Eenmalig	Expl. last	Afschr. term	Lasten 2013	Lasten 2014	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017
18.	Elst Zuidoost												
a.	Pilot energiescans Elst Zuidoost: kansen duur- zame energie	2013	40.000	20.000	20.000	0							
b.	Pilot energiescans Elst Zuidoost: kansen duur- zame energie	2014	40.000	20.000	20.000	0							
19.	Telefoons BOA's												
a.	Aanschaf 4 telefoons BOA's (investering)	2013	28.000			28.000		3	10.186				
b.	Aanschaf 4 telefoons BOA's (structurele lasten)	2013					5.000		5.000				
	AF: jaarlijkse ontvangst uit Vergoedingsregeling gemeenten voor handhaving parkeren en overlast.								-12.000				
20.	Klimaat	2014	50.000	50.000		0							
	(jaarschijf is vervallen)												
21.	Energiebesparings- maatregelen gemeen- telijke gebouwen	2013	15.000	15.000		0							
III. NIEUWE PNL-POSTEN													
22.	Integrale Veiligheid	2014	27.000	27.000		0							

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invest.	Reserves e.d.	Derden/ grondexpl.	Netto inv Eenmalig	Expl. last	Afschr. term	Lasten 2013	Lasten 2014	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017
23.	<u>Minimabeleid</u>												
a.	Minimabeleid eenma- lige kosten	2014	10.000	10.000		0							
b.	Minimabeleid structu- rele kosten	2014					67.750			67.750			
24.	<u>Vergunninghouders- parkeren</u>	2014					10.000			10.000			
25.	<u>Investeringen huisv. onderwijs</u>	2014	16.192			16.192		15		1.508			
26.	<u>Huisv. Democratische basisschool De Vallei</u>												
a.	Aanpassing gebouw	2014	10.000			10.000		40		543			
b.	Eerste inrichting	2014	71.674			71.674		15		6.674			
27.	<u>Vogelbuurt Driel</u>												
a.	Vogelbuurt Driel 2017	2017	233.000			233.000		20					17.912
28.	<u>Fietsvoorziening Bem- melseweg/Industrieweg Oost</u>	2014	900.000		525.000	375.000		20		28.829			
29.	<u>Nieuwe I&A-beleidsplan</u>												
a.	Vervangingsinvestering hardware 2014	2014	182.960			182.960		5		41.677			

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invest.	Reserves e.d.	Derden/ grondexpl.	Netto inv Eenmalig	Expl. last	Afschr. term	Lasten 2013	Lasten 2014	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017
b.	Softwareplan 2014 - eenmalige lasten	2014	264.170	264.170									
c.	Softwareplan 2014 - structurele lasten	2014					255.378			255.378			
d.	Projecten 2014 - een- malige lasten	2014	165.000	165.000									
e.	Projecten 2014 - struc- turele lasten	2014					48.539			48.539			
f.	Exploitatiekosten ICT	2014					69.618			69.618			
g.	Vrijvallen structurele lasten	2014								-54.823			
h.	Vervangingsinvesterin- gen hardware 2015	2015	180.433			180.433		5			41.101		
i.	Projecten 2015 - een- malige lasten	2015	75.000	75.000									
j.	Vervangingsinvesterin- gen hardware 2016	2016	187.117			187.117		5				42.624	
k.	Projecten 2016 - een- malige lasten	2016	75.000	75.000									
l.	Vervangingsinvesterin- gen hardware 2017	2017	35.900			35.900		5					8.178
m.	Projecten 2017 - een- malige lasten	2017	75.000	75.000									
30.	Energiebesparings- maatregelen gemeent. Gebouwen	2014	15.000	15.000									

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invest.	Reserves e.d.	Derden/ grondexpl.	Netto inv Eenmalig	Expl. last	Afschr. term	Lasten 2013	Lasten 2014	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017
31.	MFC Valburg:												
a.	Voorkeursvariant: op- knappen van 't Kriekske	2014	678.000			678.000		20		52.122			
Totalen			12.443.605	1.274.367	844.251	8.520.650	599.574		200.328	733.456	245.666	86.378	26.090
								2012					
	Algemene reserve 2013:		110.000				Onder- uit- putting 50%	2013	-29.964	29.964			
	Algemene reserve 2014:		761.204					2014		-176.085	176.085		
	Algemene reserve 2015:		209.932					2015			-132.202	132.202	
	Algemene reserve 2016:		118.231					2016				-52.558	52.558
	Algemene reserve 2017:		75.000					2017					-13.045
	Totaal beslag op algemene reserve			1.274.367			Tot. netto lasten		170.364	587.335	289.550	166.022	65.603
										Aanvulling 2016 en 2017 tot maximum stelpost			
										Stelpost 2016 en 2017			
										333.978			
										500.000			

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invest. eenm.BCF	Reserves e.d.	Derden/ grondexpl.	Netto inv Eenmalig	Expl. last	Afschr. term	Lasten 2013	Lasten 2014	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017
IV. VERVALLEN PNL-POSTEN													
1.	Uitwerking Nota Jeugdbeleid 2008-2011												
a.	Realisatie Ruimte voor 12+ jeugd	2013	100.000			100.000		20	7.688				
b.	Onderhoudsbudget ruimte 12+ jeugd	2013					10.000		10.000				
2.	Klimaat												
a.	Klimaat 2013	2013	50.000	50.000		0							
3.	I&A-beleidsplan												
a.	I&A-beleidsplan (herinv. vrijval) 2014	2014					116.000			116.000			
b.	I&A-beleidsplan (herinv. vrijval) 2015	2015					27.000				27.000		
c.	I&A-beleidsplan (herinv. vrijval) 2016	2016					75.000					75.000	
4.	Scholenzone Westeraam												
a.	Scholenzone Westeraam: Invest. Lyceum Elst > 400 leerlingen	2013	400.000			400.000		40	21.737				
b.	Scholenzone Westeraam: Invest. Lyceum Elst > 400 leerlingen	2014	416.000			416.000		40		22.607			
5.	Aanschaf plannings-systeem												
		2013				25.000		5	5.695				

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invest. eenm.BCF	Reserves e.d.	Derden/ grondexpl.	Netto inv Eenmalig	Expl. last	Afschr. term	Lasten 2013	Lasten 2014	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017
6.	Investeren huisv. Onderwijs												
	Aanvullende investeringen 2013 t.o.v. Schatgraven	2013	24.861			24.861		15	2.315				
7.	Scholenzone Westeraam												
a.	Grondaankoop scholenzone Westeraam	2013	838.866			838.866	37.125		37.749				
	jaarlijkse rentelast 4,5%												
b.	Infrastructuur scholenzone Westeraam	2014	305.042			305.042		20		23.450			
c.	Vervangende nieuwbouw OBC	2013	2.602.235			2.602.235		40	141.414				
d.	Vervangende nieuwbouw OBC	2014	2.602.235			2.602.235		40		141.414			
8.	Archiefbewaarplaats (statisch)												
a.	Structurele lasten 2015	2015					7.500				7.500		
b.	Structurele lasten 2016	2016					7.500					7.500	
9.	Aanschaf WMO-hulpmiddelen												
a.	Hogere kapitaallasten door hoger investeringsbedrag	2013	183.000			183.000		5	41.686				
			7.522.239	50.000	0	7.497.239	280.125		268.284	303.471	34.500	82.500	0

Toelichting op de PNL-posten

I. Categorie 1 (handhaven en honoreren)

De posten van categorie 1 betreffen bestaande PNL-posten uit de heroverwegingsnota 2012 die gehandhaafd en gehonoreerd zijn. De posten die nu nog verwerkt zijn op het PNL hebben betrekking op de jaren 2014 en verder.

1. Stimulering inhoudelijke samenwerking brede school

In november 2012 heeft de raad een budget voor de inhoudelijke samenwerking vastgesteld voor de begrotingsjaren 2013, 2014 en 2015. De motivering hiervoor is ontleend aan het programmacontract Leren en Werken, waarin het volgende doel centraal staat: 'We bieden onze inwoners de kans om zich van jongs af aan optimaal te ontwikkelen richting arbeidsmarkt'. We zetten daarom onder andere in op de onderwijsfase, waarvan de samenwerking van organisaties die zich bezighouden met de ontwikkeling van kinderen deel uitmaakt. Deze motivering voor de inhoudelijke samenwerking staat nog steeds overeind. Wel is het zo, dat we randvoorwaarden hebben gesteld aan de gemeentelijke inzet:

'De gemeentelijke bijdrage aan procesbegeleiding verstrekken we op voorwaarde dat de partners zelf voor cofinanciering zorgen' (PNL-aanvraag 2012).

Naast het activiteitenbudget van € 20.000 is een bijdrage van de gemeente à € 20.000 voor procesbegeleiding dus alleen mogelijk als de partners zelf de overige middelen (ongeveer een gelijk bedrag) bij elkaar krijgen. Op dit moment is dat nog niet het geval, hoewel er in mei een eerste stap wordt gezet. Wij willen daarom dit kalenderjaar afwachten of de partners erin slagen co-financiering te realiseren.

Als dat niet gebeurt, zullen wij volgend jaar adviseren deze PNL-post (uit 2012) ter hoogte van € 20.000 voor procesbegeleiding te schrappen. In dat geval blijft alleen het budget à € 20.000 voor activiteiten over en komt de € 20.000 euro voor procesbegeleiding niet ten goede aan de activiteiten.

2. Veer Heteren – Renkum

Programmadoel

Het verbeteren van de toeristische en recreatieve mogelijkheden op basis van Overbetuwse kwaliteiten. Daarnaast past het veer Heteren-Renkum goed bij het gekozen thema 'Fiets' van de programma's Verkeer en Landschap & Recreëren.

Toelichting en relatie met programmadoel

Het project geeft invulling aan Toekomstvisie+, het Landschapsontwikkelingsplan en beleidsplan Recreatie en Toerisme om het recreatieve netwerk uit te breiden. Om de toegankelijkheid van de uiterwaarden en de achterliggende gebieden aan beiden zijden van de rivier te verbeteren willen de gemeenten Overbetuwe en Renkum een veerverbinding tussen Heteren en Renkum realiseren. Dit zal de toeristische infrastructuur (fietsknooppuntensysteem) van Betuwe en Veluwe verbinden en versterken. Hierdoor wordt de toeristische aantrekkelijkheid van de regio vergroot wat de positie van beide projectgemeenten op dit punt ten goede zal komen.

De realisatie van de veerverbinding wordt gefinancierd door een financiële bijdrage uit het project Randwijkse Waarden en de verkregen subsidie van de regiocontracten. Voor de exploitatie van de veerverbinding is een jaarlijkse financiële bijdrage noodzakelijk van de gemeente Overbetuwe. De jaarlijkse exploitatie van het veer Heteren – Renkum dient te worden betaald door de gemeenten Overbetuwe, Renkum en een financiële bijdrage uit het verenfonds van de provincie. De financiële bijdrage van de gemeente Overbetuwe bedraagt € 15.000 excl. compensabele BTW.

3. Archiefbewaarpplaats

Via het PNL wordt jaarlijks een bedrag geraamd voor het overbrengen van een deel van het statische archief naar het Gelders Archief in Arnhem. Gerekend wordt op een jaarlijkse uitbreiding van ongeveer 70 meter per jaar, kosten € 7.500. Voor 2013 is het reeds beschikbare budget voor de archiefbewaarpplaats € 90.000. In 2014 moet 500m bouwvergunning overgedragen worden plus aanvullend 80m regulier archief. In 2014 is daarom een budget nodig van € 133.000.

De overdracht naar het Gelders Archief vindt in periode-blokken plaats. Na de overdracht in 2014 hoeft er tot 2030 geen overdracht meer plaats te vinden.

De financiële gevolgen hiervan zullen zijn:

- een verhoging van de PNL post 2014 van € 7.500 naar € 43.000. Dit is dus een extra verhoging van € 34.500;
- voorlopig gaan jaarlijkse uitbreiding meer, de PNL ramingen vanaf 2015 komen te vervallen.

4. Groenreconstructies

Voortzetting ingezette lijn begroting 2007.

5. Openbare verlichting

In het nieuwe vastgestelde beleidsplan openbare verlichting is een doorkijk gegeven voor de komende 8 jaar. In deze 8 jaar willen we de opgelopen vervangingsachterstand wegwerken. De benodigde investeringen 2013-2020 bedragen per jaar gemiddeld € 416.000. Het huidige onderhoudsbudget kan fors omlaag. De besparing op de exploitatie is zelfs groter dan de extra kapitaallasten.

In het plan openbare verlichting wordt opgenomen dat de afschrijving op masten wordt gewijzigd naar 40 jaar (was 20 jaar). De hogere investeringen en de (deels) langere afschrijvingstermijnen leiden tot iets hogere kapitaallasten. De besparingen op het onderhoud zijn groter dan de hogere kapitaallasten.

6. Wegenplan

a. Hyacintenstraat Heteren

Na de afronding van Liefkeshoek, de openbare ruimte herinrichten en het asfalt vervangen door klinkers.

b. Weteringsewal Elst

Betreft gedeelte Weteringsewal gelegen tussen de A325 en de Logtsestraat. De bestaande asfaltribbelstroken zijn zo slecht dat deze vervangen moeten worden. Bij de aanleg van nieuwe ribbelstroken maken we gebruik van beton, omdat dit materiaal duurzamer is.

c. Stationsstraat Zetten

Stationsstraat / Hoofdstraat in Zetten vanaf de Wageningsestraat tot de Veldstraat herinrichten. Eerste deel na nieuwbouw van Zetten Zuid en tweede deel inrichten als 30 km zone.

7. Vogelbuurt Driel

Dit project moet ervoor zorgen dat de openbare ruimte in deze wijk op basisniveau blijft. Door middel van dit integrale project willen we in deze naoorlogse wijk de riolering vervangen plus een hemelwaterriool aanleggen in combinatie met het afkoppelen van dakafvoeren, de openbare ruimte herinrichten en de openbare verlichting vervangen en tevens dimmen. Dit project loopt door tot en met 2018. De benodigde budgetten voor riolering en openbare verlichting komen respectievelijk uit het GRP en het onderhoudsbudget straatverlichting.

8. Reconstructie Koningin Julianastraat te Randwijk

De Koningin Julianastraat te Randwijk tussen Prins Bernardstraat en Kerkstraat is een herinrichting gewenst i.v.m. met groen en parkeren. De Koningin Julianastraat verkeert in een dusdanige staat dat met onderhoudsmaatregelen niet meer kan worden volstaan. Dit wegvak dient te worden gereconstrueerd. Het asfalt wordt vervangen door klinkers en krijgt dezelfde inrichting als de andere zijde van de Koningin Julianastraat tussen de Erfstraat en de Prins Bernardstraat (heringericht 2011).

9. Weteringsewal tussen Logtsestraat en A50 (verv. asfaltribbelstrook)

Langs de Weteringsewal tussen Logtsestraat en A50 en langs de Weteringsewal tussen A50 en de Slopestraat liggen asfaltribbelstroken. Deze stroken zijn op veel plaatsen bezwaken. Voor de verkeersveiligheid is vervanging door grasbetonkeien gewenst.

10. Centrumplan Elst

Bij de vaststelling van de begroting 2013 is door de raad een amendement aangenomen dat het taakstellend budget voor de herinrichting (na aftrek van de bijdrage uit het GRP) maximaal € 3 miljoen mag bedragen. Via de jaarschijf 2013 van het PNL 2013-2016 is al een netto investeringsbudget van € 500.000 beschikbaar gesteld. In bijgevoegd PNL is in de jaren 2014 en 2015 een netto investeringsbedrag van in totaliteit € 2,5 miljoen opgenomen.

11. Deelname ODRA

In 2012 heeft u ingestemd met deelname aan de Gemeenschappelijke Regeling Omgevings-Dienst Regio Arnhem. Deze regeling is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers inzake vergunningverlening, toezicht en handhaving van het omgevingsrecht. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland. De omgevingsdienst is

tot stand gekomen naar aanleiding van een rapport van de commissie Mans en het besluit van het Rijk om omgevingsdiensten in te stellen. Door samenwerking binnen omgevingsdiensten kunnen overheden voldoen aan kwaliteits- en kwantiteitseisen. Gemeente Overbetuwe heeft naast de basistaken de taken op grond van de Wet milieubeheer bij de ODRA ondergebracht. De ODRA is per 1 april 2013 operationeel geworden.

II. Categorie 2 beslissing uitgesteld naar de Voorjaarsnota 2013

Van een aantal posten in de Heroverwegingsnota 2012 kon onvoldoende beoordeeld worden of ze voldoende bijdragen aan de criteria, besluitvorming hierover is uitgesteld. Op basis van aanvullende informatie vragen wij u nu alsnog een besluit te nemen.

12. Elst Zuidoost, glasvezel i.c.m. realiseren camerabewaking Elst Zuidoost

In het kader van de herstructurering van Elst Zuidoost is door de ondernemers aangegeven dat zij graag met de tijd mee willen en het kwaliteitsniveau op het bedrijfsterrein willen verhogen. Hier ligt ook een belang voor de gemeente: met een goed digitaal ontsloten terrein, kunnen in de toekomst grotere bedrijven aangetrokken worden die mede hiervan afhankelijk zijn. Ook is aangegeven dat ondernemers toe willen werken naar een veiliger terrein. Op de Merm is vanuit de bedrijvenstichting recent een project gefinancierd met gelden uit het Ondernemersfonds om de Merm volledig met camera's te bewaken. Op de Aam wordt dit echter nog ontbeerd. Om dit ook mogelijk te maken voor de Aam, waarbij het om grote investeringen gaat gezien de omvang van de Aam, wordt ook dit project mede betaald uit de provinciale subsidiegelden. De totaal geraamde kosten bedragen € 300.000. Dit is mede een project dat t.z.t. uit de parkmanagementorganisatie kan worden opgezet. Mogelijk dat ook ondernemers (via de op te richten stichting) hieraan een bijdrage kunnen leveren. Voor dit moment wordt voorgesteld dat de gemeente, gezien het belang van het hebben van een terrein dat voldoet aan de modernste technieken, de co-financiering voor haar rekening neemt. Via het PNL 2012-2016 is al een bedrag van € 150.000 beschikbaar gesteld.

13. Opstellen gemeentelijk detailhandelstructuurvisie

De winkelmarkt is in beweging en verandert van een groei- naar een verdringingsmarkt. Deels is dit te verklaren door de economische recessie maar dit wordt ook versterkt door een aantal autonome (structurele) trends zoals schaalvergroting, afname bestedingen, minder fysieke winkels, perifere detailhandel. De winkelkernen in Overbetuwe verschillen van elkaar, sommige zijn sterk, de andere minder sterk dan wel zwak. Om daarin beter inzicht te krijgen en te kunnen anticiperen op leegstand en/of teloorgang van onze dorpscentra, wordt voorgesteld om een gemeentelijk detailhandelstructuurvisie (DSV) op te stellen.

14. Uitvoering Woerdenproject

Het project geeft invulling aan Toekomstvisie+ en het Landschapsonwikkelingsplan om de eigenheid en kenmerken van het landschap te behouden en te versterken. Woerden, het betuwse woord voor terpen, zijn kenmerkende landschapselementen van het rivierengebied. Deze oude kunstmatige hoogtes geven aan hoe in vroegere tijden werd gestreden tegen het water met als doel een woonplek te maken waar men veilig was bij hoog water.

De gemeente Overbetuwe heeft samen met de gemeenten Neder-Betuwe en Lingewaard een rapport opgesteld, waarin de achtergronden van de woerden nader worden toegelicht en 8 voorbeelden van woerden per gemeente zijn opgenomen. Op basis van dit plan wordt de realisatie georganiseerd. In het najaar 2013 worden de woerdeigenaren geïnformeerd over de realisatie.

15. Geluidbeleid

Het in het PNL opgenomen investeringsbedrag van € 7.744 (exclusief btw) is gebaseerd op de aanleg van stille wegdekken zoals opgenomen in het geluidbeleid 2010-2013. Hier ligt een onderhoudschema aan ten grondslag. Het jaarlijkse exploitatiebedrag van € 400 is gereserveerd omdat stille wegdekken meer onderhoud vergen dan het 'gewone' asfalt, de toplaag moet eerder worden vervangen.

Omdat het geluidbeleid in 2013 afloopt wordt bezien in hoeverre aanvullende kredieten in de toekomst nog nodig zijn.

16. I&A beleidsplan 2013 (oud)

Voortzetting ingezette lijn begroting 2007. Onder post 30 staan de lasten voor 2014 en volgende jaren opgenomen van het nieuwe I&A beleidsplan

17. Wegenplan

a. Elst- Rijksweg Noord 2

Aan dit wegvak tussen de spoorwegovergang en Griegstraat is in afwachting van toekomstige ontwikkelingen al geruime tijd geen onderhoud uitgevoerd. De verkeersveiligheid mag echter niet in het geding komen, wat klein onderhoud noodzakelijk maakt.

b. Oosterhout- Dorpsstraat

Het wegprofiel is te breed en moet worden aangepast. Op deze wijze past de inrichting ook bij een 30-km zone.

c. Zetten-Brittanjesingel

Het wegprofiel is te breed en moet worden aangepast. Op deze wijze past de inrichting ook bij een 30-km zone.

18. Elst Zuidoost

Om aanspraak te maken op provinciale subsidiegelden heeft de provincie aangegeven dat in Elst Zuidoost ook projecten met een duurzaamheidskarakter gegenereerd moeten worden. Om daaraan te voldoen, is gezocht naar een project dat ook in het voordeel van de ondernemers kan werken. Daarom wordt een project opgezet om ondernemers energiescans aan te bieden. Uiteraard wordt het deelnemersaantal jaarlijks gemaximeerd. Voor het project moet een uitvoeringsplan worden opgesteld. Het project wordt in samenwerking met het Klimaatbureau uitgevoerd. Via het PNL 2012-2016 is al een bedrag van € 45.000 beschikbaar gesteld.

19. Telefoons Buitengewoon Opsporingsambtenaren BOA's

Team Veiligheid wil graag vier smartphones aanschaffen voor de uitvoering van de BOA-werkzaamheden. Door technologische ontwikkelingen is het mogelijk deze smartphones te voorzien van programma's die nodig zijn voor het uitvoeren van de werkzaamheden (w.o. koppeling GBA, CJIB, meldingen direct binnen krijgen). Hierdoor kunnen de toezichthouders op locatie

de juiste gegevens opvragen en invullen en constatering meteen digitaal afhandelen (bijv. digitaal bonnen schrijven). De administratieve afhandeling neemt hierdoor sterk af, waardoor er veel meer tijd is om op straat te zijn. De hoogte van de aanschafkosten heeft te maken met de aanschaf van de programma's die op de telefoons geïnstalleerd moeten worden. Vanuit het CJIB ontvangt de gemeente een vergoeding per uitgeschreven bon. Over 2011 is er een bedrag ontvangen van € 10.000 (afgerond). De verwachting is dat dit zal stijgen. De BOA's schrijven namelijk zeer weinig bonnen uit (vergeleken met Lingewaard). Hoewel het uitschrijven van bonnen geen doel op zich is, kan het wel bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van de leef- en woonomgeving (programma samenleven) en het verbeteren van de parkeermogelijkheden (programma verkeer in vervoer).

20. Klimaat 2014

Het college heeft op basis van de nota 'Overbetuwe naar klimaatneutraal' de eerste stappen gezet in de uitvoering van het gemeentelijk klimaatbeleid. De looptijd van het beleid was vier jaar (tot en met 2012) en had een hoog ambitieniveau. De hoge ambitie is ingezet om een duidelijk signaal over de klimaatambities van de gemeente te laten zien. In de toekomstvisie+ werd duurzaamheid benoemd als één van de kwaliteitskenmerken door alle gemeentelijke programma's heen. Op basis van de eerste bevindingen in het evaluatierapport concluderen wij dat de gemeentelijke organisatie mooie resultaten heeft geboekt. De hiermee behaalde resultaten en ervaringen zijn bruikbaar bij het formuleren van toekomstig beleid. De planning van het bespreken van de evaluatie van het klimaatbeleid met de gemeenteraad is voorzien in het derde kwartaal van 2013. Deze evaluatie en het integreren van het klimaatbeleid in het nieuwe milieu-beleidsplan per 2015 geeft een tussenperiode die geborgd dient te worden om onze ambitie op het gebied van klimaat op niveau te houden.

Het voorstel is om via een PNL post voor het periodejaar 2014 éénmalig budget van €50.000 toe te kennen, omdat de Klimaatnota dit jaar geëvalueerd wordt. Aan de hand van de evaluatie en de (eventuele) implementatie binnen het Milieubeleidsplan vanaf 2015 kan dan, vanuit de inhoud, bepaald worden welke budget vanaf 2015 noodzakelijk is.

21. Energiebesparende maatregelen gemeentelijke gebouwen 2013

Het gevraagde bedrag is gerelateerd aan de in 2009 vastgestelde Klimaatnota met betrekking tot in te zetten besparingacties voor het gemeentelijke vastgoed. Daarbij is ingezet op een hoge ambitie om een duidelijk signaal af te geven over de klimaatambities van de gemeente. Voor gebouwmanagement en de daaraan verbonden maatregelen is budget nodig. Met betrekking tot energiebesparing en CO₂-reductie valt hier nog veel te winnen wat tegelijkertijd bijdraagt aan de gemeentelijke ambitie en doelstelling. Daarnaast is er per 1 januari 2013 een wettelijke verplichting voor energielabeling voor overheidsgebouwen met een BVO van > 500m². Dit is één van de verplichtingen die voortvloeit uit aanscherping van de Energy Performance of Buildings Directive (EPBD) voor overheidsgebouwen. Die verplichting stelt ook eisen aan methoden om de energieprestaties te berekenen, de energiecertificering van gebouwen en regelmatige keuring van verwarming en airconditionersystemen. Met deze eisen moet de energiegebruik- en CO₂ worden gereduceerd. De richtlijn bepaalt ook dat alle nieuwe gebouwen waar overheden de eigenaar van is vanaf 1 januari 2019 bijna energie/CO₂-neutraal moeten zijn.

Nog in 2013 kan het budget ingezet worden om:

- a. een actieplan op te stellen voor een systematische aanpak van verduurzaming van het gebouwenbestand;
- b. de energetische kwaliteit van onze gebouwen in beeld te brengen.

De investering heeft een terugwineffect: lager energieverbruik en CO₂-reductie. Zonder investeringen in gebouwmanagement en fysieke maatregelen is een energiebesparing niet haalbaar. Ook voor 2014 wordt een budget aangevraagd, zie nieuwe PNL-posten.

III. Nieuwe PNL-posten

Onderstaande posten betreffen nieuwe PNL-posten. Deze posten zijn niet eerder (op deze wijze) verwerkt geweest op het PNL bij de Heroverwegingsnota 2012.

22. Integrale Veiligheid

Integrale Veiligheid levert een betere kwaliteit van de leef- en woonomgeving door verhoging van de objectieve en subjectieve veiligheid voor alle inwoners van de gemeente.

In het kader van Schatgraven is destijds bepaald dat per 2014 een structurele bezuiniging op het budget Integrale Veiligheid wordt doorgevoerd, omdat sprake is van een bovenwettelijke taak. Dit houdt in dat het huidige budget voor Integrale Veiligheid van €37.123 geheel komt te vervallen. Bij nader inzien heeft het vervallen van dit gehele budget per 2014 consequenties voor lopende afspraken die bijdragen aan een betere kwaliteit van de leef- en woonomgeving, zoals

- deelname burgernet
- verkeersborden t.b.v. verkeerscampagnes
- verkeersregelaars
- AED opleiding dorps- en wijkraden
- preventieactiviteiten jaarwisseling
- overige preventieactiviteiten (folders, Waaks etc.)
- JOW (training/workshop partners, aanpak van overlastplekken)

Het voorstel is om via een PNL post voor het jaar 2014 éénmalig budget toe te kennen, omdat de Nota Integrale Veiligheid 2010-2014 dit jaar wordt geëvalueerd. Aan de hand van de evaluatie en de (eventuele) nieuwe nota kan dan, vanuit de inhoud, bepaald worden welk budget vanaf 2015 noodzakelijk is.

23. Minimabeleid

Het budget voor het minimabeleid in 2013 is vastgesteld op het niveau van 2008, ondanks het feit dat de afgelopen jaren de uitgaven zijn gestegen. In 2009 is in Overbetuwe een campagne gevoerd, hierdoor zijn de aanvragen toegenomen. Met het budget dat op dit moment beschikbaar is, zullen we in de toekomst alleen maar onze wettelijke taken kunnen uitvoeren (Bijzondere bijstand en Langdurigheidstoeslag). Dit betekent dat er geen ruimte meer is voor een gemeentelijk minimabeleid. We moeten er dan wel rekening mee houden dat de uitvoeringskosten toenemen, omdat er meer individuele aanvragen bijzondere bijstand worden ingediend.

Wij leggen de raad in 2013 een nieuw minimabeleid voor. Met dit nieuwe beleid, in aansluiting op de door de raad vastgestelde startnotitie, willen we het volgende bereiken: stimuleren van participatie en aandacht hebben voor de kwetsbare groepen in de Overbetuwse samenleving, modernisering van onze minimaregelingen en grip houden op de uitgaven (lees opneembegroting). Op basis van de ervaringen uit het verleden zien we dat jaarlijks sprake was van een 'budgetoverschrijding' van circa €200.000. Met de pijlers uit het nieuwe Minimabeleid, gebaseerd op de uitgangspunten van de startnotitie, brengen we dit terug naar circa € 67.750.

24. Vergunninghoudersparkeringen

Door de komst van een betaalde P+R garage bij station Elst moeten maatregelen getroffen worden om parkeeroverlast door treinreizigers in de omliggende wijken te voorkomen. Het invoeren van vergunninghoudersparkeren is hiervoor de beste maatregel en is inmiddels juridisch vastgelegd in de Parkeerverordening gemeente Overbetuwe 2013. De raad heeft bij de vaststelling van de Verordening parkeerbelasting gemeente Overbetuwe 2013 besloten om voor parkeervergunningen geen structurele kosten in rekening te brengen bij de omwonenden en bedrijven. Voor de jaarlijkse beheerskosten van het vergunninghoudersparkeren moet een bedrag in de begroting opgenomen worden. Op basis van de resultaten van de gehouden parkeerenquête en een stappenplan voor de invoering zijn de benodigde kosten uitgewerkt. In het kader van het ontwerp aanwijs- en verkeersbesluit kiest het college ervoor de jaarlijkse lasten op te voeren als PNL-post voor de Kadernota 2014. Deze jaarlijkse beheerskosten van het vergunninghoudersparkeren rondom station Elst bestaan uit productiekosten van de vergunningen en kraskaarten en de jaarlijkse monitoring. In totaal gaat het om een bedrag van € 10.000.

De overige kosten van het vergunninghoudersparkeren zijn als volgt gedekt:

- eenmalige ontwikkel- en implementatiekosten worden gedekt in de grondexploitatie van het project Elst Centraal.
- jaarlijks terugkerende ambtelijke uren voor o.m. het verstrekken van vergunningen en handhaving zijn op te vangen binnen het bestaande personeelsbudget.

25. Investeringen Onderwijshuisvesting

Door toename van het leerlingenaantal bij De Zonnepoort en De Elstar (brede school Westeraam) is met ingang van 2014 meer geld nodig voor de uitbreiding van de eerste inrichting. Dit is een wettelijke taak. Op basis van de leerlingenprognoses uit 2012 is berekend hoeveel dit moet zijn. Hiervoor zijn de vastgestelde normbedragen voor 2013 gebruikt.

De toekenning vindt plaats via het Integraal huisvestingsplan. Daarbij worden ook de werkelijke leerlingaantallen gebruikt. Als de groei minder is, ontvangt het schoolbestuur ook minder geld. Om kinderen goed onderwijs te kunnen bieden, is het nodig dat de school beschikt over voldoende leermiddelen en meubilair voor deze kinderen.

26. Huisvesting democratische basisschool De Vallei

Per 1-8-2014 start een nieuwe school in de gemeente, democratische basisschool De Vallei. Wij moeten aan deze school adequate huisvesting bieden en de eerste inrichting (meubilair en leermiddelen) bekostigen. Medegebruik in een bestaande school is een voorliggende optie.

Voor de berekening van de benodigde vierkante meters aan huisvesting en inrichting is uitgegaan van 50 leerlingen en het normbedrag voor 2013. De toekenning vindt plaats via het Integraal huisvestingsplan. Daarbij worden ook de werkelijke leerlingaantallen gebruikt. Als de groei minder is, ontvangt het schoolbestuur ook minder geld.

Om kinderen goed onderwijs te kunnen bieden, is het nodig dat de school beschikt over adequate huisvesting en voldoende leermiddelen en meubilair voor deze kinderen.

27. Vogelbuurt Driel

Zie toelichting bij bestaande PNL-post 7.

28. Fietsvoorziening Bemmelseweg/Industrieweg Oost

Programmadoel

- Een optimaal verkeer- en vervoernetwerk
- Gebruik fiets aantrekkelijker maken
- Het verbeteren van ketenmobiliteit

Toelichting

Onlangs is de vrijliggende fietsvoorzieningen aangelegd langs de Industrieweg Oost en Olympiasingel. Daarnaast wordt het RijnWaalpad aangelegd aan de oostzijde van de A325 en komt er een vrijliggende fietsvoorziening langs de Kattenleger (verbinding Bommel). De ontbrekende schakel binnen het (regionale) fietsnetwerk is het weggedeelte Industrieweg Oost/Bemmelseweg. Deze route wordt al veel gebruikt door fietsers (o.a. scholieren). De verwachting is dat dit gebruik verder zal toenemen door de hierboven genoemde ontwikkelingen.

Met de aanleg van een vrijliggende fietsvoorziening van de rotonde Olympiasingel tot aan de bebouwde komgrens ontstaat een aantrekkelijke route op het bedrijventerrein. Die vervolgens aansluit op het RijnWaalpad en onderdeel uitmaakt van de verbinding tussen Elst – Bommel. De maatregel maakt onderdeel uit van de uitvoeringsmaatregelen Masterplan herontwikkeling De Aam in Elst. De totale uitgaven zijn geraamd op € 900.000 (excl. compensabele btw). Er is een bijdrage beschikbaar van de provincie van € 150.000 vanuit de subsidie herstructurering De Aam.

Bij de Stadsregio is een bijdrage gevraagd van € 375.000 (voorwaarde is 50% co-financiering). De netto uitgaaf komt hiermee uit op € 375.000 (excl. compensabele btw). Dit houdt in dat als de bijdrage van de Stadsregio niet wordt verkregen het project niet zal worden uitgevoerd.

29. Nieuwe I&A-beleidsplan

Begin 2013 is het Informatieplan Overbetuwe 2013-2017 vastgesteld. De kern daarvan was, dat de (automatische) vrijval van middelen niet meer het jaarbudget bepaalt. De bedrijfsvoering moet gegarandeerd zijn. Voor aanvullende middelen behoort een afweging plaats te vinden zoals dat ook voor de overige PNL posten het geval is.

a, h, j en l: Het investeringsplan hardware geeft inzicht in de noodzakelijke investeringen. Het gaat dan uitsluitend om de vervangingsinvesteringen. Het totale investeringsbedrag t/m 2017 bedraagt: € 586.410.

b. en c.: (softwareplan) Microsoft Office en Exchange 2003 dienen te worden vervangen omdat de ondersteuning van deze sterk verouderde versies ophoudt. Als Office vervangen wordt,

moet ook de Mit-office daarop worden aangepast (een upgrade d.m.v. iWriter). Ook de modules voor burgerzaken moet vervangen worden. Naast de huur en/of licentierechten moeten we ook rekening houden met invoeringskosten en kosten van opleidingen. Eenmalige extra kosten: € 64.170. De toename van de jaarlijkse lasten bedraagt € 255.378, excl. de vrijval van midde-len.

d. en e.: (projecten) Op basis van het informatieplan is een eerste opzet gemaakt van de in 2014 op te pakken projecten. De belangrijkste zaken hieruit zijn de verbetering van het procesmanagement/ managementinformatie en de werkzaamheden ter verbetering van het plaats- en tijdonafhankelijk werken. De eenmalige kosten voor de projecten worden ingeschat op € 65.000 plus een toename van de structurele lasten van € 48.539.

i, k en m: Voor de projecten van 2015 t/m 2017 wordt uitgegaan van € 75.000 per jaar aan projectkosten.

f.: (exploitatiekosten ICT) Aan de hand van de kosten van 2012 is, ter versterking van het beheer, een nieuwe indeling gemaakt in kostensoorten. De meeste exploitatielasten komen jaarlijks terug. Voorbeelden: licentiekosten software, servicecontracten en abonnementen. Daarnaast doen zich elk jaar weer incidentele kosten voor. Gelet op de kostenoverschrijdingen uit het verleden is een groot deel daarvan als structureel aan te merken. Hogere structurele lasten: € 69.618.

g. (vrijvallende structurele lasten): De financiële restantruimte voor een drietal reeds beschikbaar gestelde kredieten komt te vervallen. Tevens vervalt het onderhoud/huur van bestaande applicaties. Voordeel: € 54.823.

30. Energiebesparende maatregelen gemeentelijke gebouwen 2014

Zie toelichting bij energiebesparende maatregelen gemeentelijke gebouwen 2013.

31. MFC Valburg

Op 27 november 2012 heeft het college ingestemd met de bestuursopdracht voor een nader onderzoek naar de haalbaarheid van een multifunctioneel centrum (MFC) in Valburg. De gemeenteraad is via een memo op de hoogte gesteld van de ontwikkelingen van dat MFC. De uitkomsten van het nadere onderzoek zijn inmiddels bekend. Op 11 juni 2013 zullen twee varianten aan de gemeenteraad ter kennisname worden voorgelegd. De besluitvorming over het al dan niet beschikbaar stellen van de financiële middelen voor één van de twee varianten vindt vervolgens plaats via deze Kadernota 2014. Op het PNL is de voorkeursvariant van het college opgenomen (structurele lasten € 52.122). Dit betreft het opknappen van het 't Kriekske. De netto structurele lasten van de andere variant, nieuwbouw van een MFC, bedragen € 83.950.

IV. Vervallen posten

Onderstaande PNL-posten waren opgenomen in de Heroverwegingsnota 2012. Deze posten zijn nu niet meer verwerkt. Wij lichten de reden hiervan per post toe.

1. Uitwerking nota jeugdbeleid 2008-2011

Wij stellen voor om het budget voor uitwerking nota jeugdbeleid 2014 niet meer op te nemen op het PNL. Er is in bestaande budgetten nog wat ruimte om 12+ plekken te realiseren. Daarnaast

kan het toekennen van aanvullend budget ook bij concrete voorstellen die recht doen aan criteria voor 12+ plekken en de totstandkoming daarvan. Over de voortgang van de nota 'ruimte voor 12+ jeugd' wordt in 2015 gerapporteerd; de financiën kunnen dan ook heroverwogen worden.

2. Klimaat 2013

In 2013 zetten we voor het onderdeel klimaat voornamelijk in op ambtelijke capaciteit. Voor toelichting klimaat 2014 e.v. zie post 20.

3. I&A beleidsplan (oud)

Jaarschijven 2014 t/m 2016 zijn vervallen als gevolg van het nieuwe I&A beleidsplan (zie PNL-post nr. 30)

4+7. Scholenzone Westeraam

Voor de huisvesting van het OBC en Lyceum Elst waren bedragen op het PNL 2013-2016 opgenomen:

- € 5.204.470,- voor vervangende nieuwbouw OBC
- € 838.866,- voor aankoop grond scholenzone voor vervangende nieuwbouw OBC
- € 816.000,- voor de terugbetaling van de investering aan Quadraam voor de extra gebouwde m2 in Lyceum Elst voor als deze school meer dan 400 leerlingen heeft.

In 2012 zijn meerdere gesprekken met beide schoolbesturen gevoerd over de vervangende nieuwbouw van OBC in de scholenzone en vooral over hoe de intensieve samenwerking voorgesteld wordt. Door deze samenwerking ontstaat een aanvullend aanbod van onderwijs voor Elst en omgeving en biedt het de kans optimaal gebruik te maken van beschikbare ruimte. Het bleek dat schoolbesturen niet in staat waren een gezamenlijke visie op het voortgezet onderwijs in Elst op te stellen. Ons voorstel om hiervoor een externe bemiddelaar aan te trekken, is niet aangenomen.

Vervolgens is via een college-opdracht de opdracht gegeven om een aantal scenario's voor huisvesting uit te werken. Daarmee kan een afweging gemaakt worden tussen kosten, baten en risico's van de verschillende scenario's. Ook de huidige situatie en toekomstige ontwikkelingen worden daarin meegenomen. Deze analyse en scenario's zijn nog niet klaar.

Bovengenoemde posten hangen daarmee samen: in het geval van vervangende nieuwbouw voor het OBC is het nodig grond aan te kopen en geld vrij te maken voor het gebouw. In het geval van medegebruik van de extra vierkante meters in het Lyceum Elst door OBC, is het nodig deze voorfinanciering aan Quadraam terug te betalen. De kosten zijn dus afhankelijk van het gekozen scenario.

Omdat onderwijshuisvesting wel een wettelijke taak is, is de scholenzone Westeraam opgenomen op de signaallijst.

5. Implementatie planningssysteem

Maakt deel uit van het nieuwe I&A-beleidsplan.

6. Investerings Onderwijshuisvesting 2013

Op basis van de leerlingenprognoses is berekend hoe hoog de investeringen in onderwijs-huisvesting 2013 moesten zijn. De daadwerkelijke toekenning heeft plaatsgevonden via het Integraal huisvestingsplan. Daarbij zijn de werkelijke leerlingaantallen gebruikt. Omdat de groei minder was dan geraamd, ontvangt het schoolbestuur ook minder geld. Het restantbedrag van de jaarschijf 2013 ad € 24.861 kan daarom vrijvallen.

8. Archiefbewaarplaats

Voorlopig is er geen jaarlijkse uitbreiding meer. De PNL ramingen vanaf 2015 komen te vervallen.

9. Aanschaf WMO-hulpmiddelen

Het jaarlijks beschikbare investeringsbedrag voor WMO-hulpmiddelen (scootmobielen, rolstoelen, e.d.) is te laag door hogere investeringskosten, vergrijzing e.d. In het PNL dient daarom in de jaarschijven 2009 t/m 2013 rekening te worden gehouden met de hogere kapitaallasten over per saldo een hoger investeringsbedrag van € 183.000.

Bijlage 3 Signaallijst

Posten die wij vermelden op de signaallijst voldoen aan de volgende criteria:

- min of meer bestuurlijke overeenstemming over de noodzaak
- op dit moment weinig inhoudelijke informatie voorhanden
- op dit moment weinig financiële informatie voorhanden
- verwacht moment van uitvoering binnen de meerjarentermijn
- relevant (het moet wel ergens om gaan)

Nr.	Omschrijving	Programma	Team	Jaar
A. Bestaande signaalposten (gearceerde posten nog niet definitief, zijn voorgelegd aan vakteam)				
1.	Ontwikkelen beleid en aanpassen object-verwijzing/bewegwijzering	Reguliere Werkzaamheden	TBV / TBR	2013 e.v.
2.	Inventariseren en reserveren voor groot onderhoud buitensport accommodaties	Samenleven	TBV	2013 e.v.
3.	Maatschappelijke voorzieningen Zetten (w.o. De Wanmolen)	Samenleven	TOW	2013 e.v.
4.	Actualisatie Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overbetuwe en bijbehorend uitvoeringsprogramma	Verkeer	TOW	2014
5.	Leerlingenvervoer	Leren & Werken	TBR	2014
6.	Natuurwaarden(kansen)kaart	Landschap & Recreëren	TBR	2015
7.	Gymlokaal Herveld	Samenleven	TBV	2015
8.	Nieuwe milieustraat	Reguliere Werkzaamheden	TBV	2014/2015
9.	Uitbreiding en renovatie kleedkamers van voetbalvereniging Spero Elst	Samenleven	TBV	2014
10.	Herinrichting Nieuwe Aamsestraat	Verkeer	TOW	2014
B. Nieuwe signaaposten (Kadernota 2014-2017)				
1.	Asbestsaneringen scholen	Reguliere Werkzaamheden	TBR	2014
2.	Huisvesting voortgezet onderwijs Elst (OBC en Lyceum Elst)	Leren en Werken	TBR	2014
3.	Serviceteam Station Elst	Samenleven	VEI	2014

4.	Uitbreiding velden voetbalvereniging RKSV Driel en SVHA	Samenleven	TBV	2014
5.	Begraafplaats Zetten	Samenleven	TOW	2014
6.	Fiets- en wandelroutes Westeraam – Park Lingezegen	Landschap & Recreëren, Verkeer	TOW	2014
7.	Fietspaden Taminiausingel i.v.m. bomen	Reguliere Werkzaamheden	TBV	2014
8.	Uitvoering voorzieningennota (uitvoeringsplannen), kerngericht werken, vitaliteit dorpskernen en groen in de kernen	Samenleven Wonen	TOW TBV TBR	2014
9	Samenwerking ICT G5	Reguliere werkzaamheden	TIF	2014 t/m 2016
10	22. Kunstgrasveld hockeyvereniging HCOB	Samenleven	TBR	2014

A. Toelichting bestaande signaalposten

A-1. Objectverwijzing/bewegwijzering

De verwijzing vanaf doorgaande wegen naar (maatschappelijke) instellingen en organisaties is incompleet en sinds de herindeling niet aangepast. Er moet beleid worden ontwikkeld voor deze vorm van bewegwijzering en de bebording moet daarop worden aangepast. Hierbij zal ook aandacht worden besteed aan toeristische bewegwijzering. Dit beleid gaat in het tweede deel van 2013 naar politieke besluitvorming.

A-2. Inventariseren en reserveren voor groot onderhoud buitensport accommodaties

De gemeente is verantwoordelijk voor het groot onderhoud aan de voetbalvelden. Begin 2008 heeft een externe specialist de staat van het groot onderhoud van de voetbalvelden onderzocht. Uit dat onderzoek is gebleken dat de huidige staat van de velden op dat moment zeer goed was. Hierdoor was er geen reden om een voorziening voor het groot onderhoud aan de voetbalvelden te treffen. Inmiddels zijn er diverse ontwikkelingen geweest. Er zijn kunstgrasvelden aangelegd voor de hockeyvereniging en ook bij voetbalvereniging Spero en Exelsior is kunstgras aangelegd. Om deze reden is het van belang om het groot onderhoud van de buitensportaccommodaties waarvoor de gemeente verantwoordelijk is wederom te inventariseren. Het gaat hierbij om de (kunstgras)velden van de voetbalverenigingen en de hockeyvereniging. Daarnaast is in april 2013 de voorzieningennota vastgesteld. Op dit moment zijn we bezig met het uitvoeringsplan naar aanleiding van deze nota.

Voor de buitensport betekent dit dat we een nul-meting moeten doen voor wat betreft de staat van de velden en de accommodatie.

Naar aanleiding van deze inventarisatie worden meerjarenonderhoudsplannen opgesteld die de basis vormen voor een nieuw te treffen voorziening voor het groot onderhoud van de velden van de buitensport accommodaties. Dit zal mogelijk zowel een beschikking over de algemene reserve betekenen (beginsaldo te vormen nieuwe voorziening) als een extra structurele last (gemiddelde jaarlijkse storting). Om welke bedragen het zal gaan, is op dit moment nog onbekend.

A-3. Maatschappelijke voorzieningen Zetten (waaronder De Wanmolen)

Op 26 januari 2010 heeft de gemeenteraad besloten een sporthal te bouwen bij het HPC in Zetten. Een vervolgstap hierop is een onderzoek naar het voorzieningenniveau in Zetten en in het bijzonder de positie van De Wanmolen. Uitgangspunt is dat we de exploitatie van de De Wanmolen gaan beëindigen en het onderzoek moet uitwijzen welke voorzieningen hiervoor terug kunnen/moeten komen.

In de voorzieningennota die in april 2013 is vastgesteld, hebben we dit onderwerp meegenomen als één van de thema's waarvoor een uitwerkingsplan moet komen. Momenteel wordt er een advies voorbereid, waarin een planning komt voor de uitvoering van de voorzieningennota. Het onderwerp maatschappelijke voorzieningen in Zetten is daar onderdeel van.

A-4. Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overb. (GMO) met bijbehorend uitvoeringsprogr.

Het GMO is geëvalueerd en er is gestart met de actualisatie. Het bijbehorende uitvoeringsprogramma zal ook worden geactualiseerd. Het is nog niet bekend welke financiële consequenties voortvloeien uit de actualisatie van het uitvoeringsprogramma. Het is al wel duidelijk dat er een aantal nieuwe projecten zullen worden toegevoegd aan dit programma.

A-5. Leerlingenvervoer

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van leerlingenvervoer. Op dit moment heeft de gemeente te maken met een stijging van de kosten en met een aflopend contract met de vervoerder. Op basis van de, door de raad, vastgestelde startnotitie wordt nu samen met de gemeente Lingewaard gewerkt aan een uitvoeringskader voor het leerlingenvervoer (lees beleidskader). Het kader wordt in de tweede helft van 2013 besproken met de gemeenteraad. Dit kader kan dan de basis zijn voor een aanbesteding voor een nieuwe periode.

Een indicatie van het bedrag voor het nieuwe kader voor Leerlingenvervoer is nog niet mogelijk, omdat nog niet kan worden voorzien dat met nieuw beleid extra kosten zijn gemoeid. Ook kan sprake zijn van een aanbestedingsprocedure met verschillende vervoerders, zodat indicatiebedragen nog zeker niet aan de orde zijn. Daarnaast kunnen de veranderingen van passend onderwijs ook effect hebben op het leerlingenvervoer. Hoe deze ontwikkelingen eruit gaan zien is nog onbekend.

A-6. Natuurwaarden(kansen)kaart

Een van de inspanningsverplichtingen uit het Milieu Beleidsplan Overbetuwe 2011-2014 is het opstellen van een natuurwaarden(kansen)kaart. Deze kaart heeft als doel de natuurwaarden (soorten flora en fauna) in de gemeente in beeld te brengen waardoor het mogelijk is beleid op te stellen voor plannen en projecten. Ook kunnen hierdoor de onderzoekskosten om de consequenties van het voorkomen van natuurwaarden op de planlocaties in beeld te brengen voor de initiatiefnemers verminderd worden.

Het opstellen van een natuurwaarden(kansen)kaart is een verdieping van het Landschapsontwikkelingsplan en vormt een van de nevendoelen van het Programma Landschap en Recreëren. In 2013 wordt de startnotitie voor het beleidskader Ecologie aan de gemeenteraad aangeboden. Onderdeel van het uiteindelijk beleidskader Ecologie kan een natuurwaardenkansenkaart of een abonnement op het Natuurloket zijn.

Indicatie van het bedrag: € 50.000 incidenteel.

A-7. Gymlokaal Herveld

De gymzaal van Herveld is per 1 januari 2012 overgegaan naar de gemeente Overbetuwe. Voorheen was het gebouw in eigendom bij het schoolbestuur van de Clara Fabriciussschool. Het gebouw is sterk gedateerd en verouderd. Het gebouw moet worden gerenoveerd.

Indicatie bedrag: renovatie: € 150.000 eenmalig.

A-8. Nieuwe milieustraat

In het kader van de toekomstvisie voor de buitendienst, waarbij een kostenefficiënte bedrijfsvoering en een adequate serviceverlening centraal staan, wordt toegewerkt naar één locatie voor de milieustraat in plaats van de huidige 2 locaties. Met de gemeente Lingewaard wordt gekeken of een gezamenlijke milieustraat realiseerbaar is.

Indicatie bedrag: € 1.635.000. Hierbij rekening houden met een mogelijke fluctuatie van min of plus 10%.

A-9. Uitbreiding en renovatie kleedkamers van voetbalvereniging Spero Elst

Gezien de groei van de vereniging lijkt het erop dat de kleedkamers moeten worden uitgebreid en dat de oude kleedkamers moeten worden gerenoveerd. De eerste gesprekken zijn hiervoor inmiddels ambtelijk gevoerd en is er een bestuurlijk overleg gepland. Op dit moment staan de ontwikkelingen even stil. Er is verzocht aan de verenigingen op de Pas om samenwerking te zoeken. Het initiatief om te komen met ideeën is neergelegd bij de verenigingen. Het kan zo zijn dat de verenigingen komen met een idee om de kleedkamers van Spero te renoveren en eventueel een verbinding te maken met de kleedkamers van Elistha. De totale kosten hiervoor bedragen ongeveer € 260.000.

A-10. Herinrichting Nieuwe Aamsestraat

De verkeersintensiteiten nemen fors toe op de Nieuwe Aamsestraat tussen de aansluiting A325 en de rotonde met de Ceintuurbaan. Uit recente onderzoeksresultaten blijkt dat de huidige infrastructuur onvoldoende robuust is om het verkeer in de toekomst af te kunnen blijven wikkelen. Het gevolg is dat er opstoppen ontstaan en de verkeersveiligheid afneemt. Er is een variantenstudie uitgevoerd en uiteindelijk is hieruit een voorkeursalternatief naar voren gekomen. Deze moet nog nader worden uitgewerkt.

De totale investeringskosten zijn geraamd op € 2.450.000. Hierin zitten naast de infrastructurele kosten als plankosten, grondverwerving en onvoorzien. Er is een grote post onvoorzien opgenomen omdat er de nodige maatregelen genomen moeten worden voor verlegging kabels en leidingen/watergangen. Dit is nu nog niet verder uitgewerkt.

De dekkingsmiddelen zijn € 1.725.000. Deze zijn als volgt opgebouwd: bijdrage derden € 150.000, bijdrage stadsregio € 150.000, bijdrage provincie € 850.000 en EFRO subsidie € 575.000. De netto investeringskosten zijn voorlopig geraamd op € 725.000. Voorgesteld wordt om deze te dekken uit de bestemmingsreserve "bovenwijkse voorzieningen". Een eerste indicatie voor de exploitatiekosten zijn € 5.000 per jaar.

B. Toelichting nieuwe signaalposten

B-1. Asbestsaneringen scholen

Het Ministerie heeft de scholen gevraagd om voor hun gebouwen asbestinventarisaties uit te voeren. In 2011/2012 zijn alle scholen op de aanwezigheid van asbest onderzocht. De inven-

tarisaties zijn door de scholen toegestuurd aan de gemeente. De gemeente heeft namelijk, als eigenaar van de scholen, een wettelijke plicht om asbest te saneren indien het verspreiding- of blootstellingrisico te hoog is. In 2013 worden de gegevens van deze asbestinventarisaties gebruikt om de blootstellingrisico's en de kosten te bepalen. Dit resulteert in een prioriteitenlijst met de daarbij behorende kosten. Indicatie bedrag eenmalig € 300.000.

B-2. Huisvesting voortgezet onderwijs Elst (OBC en Lyceum Elst)

Voor de huisvesting van het OBC en Lyceum Elst waren bedragen op het PNL 2013-2015 opgenomen:

- € 5.204.470 voor vervangende nieuwbouw OBC
- € 838.866 voor aankoop grond scholenzone voor vervangende nieuwbouw OBC
- € 816.000 voor de terugbetaling van de investering aan Quadraam voor de extra gebouwde m2 in Lyceum Elst voor als deze school meer dan 400 leerlingen heeft.

In 2012 zijn meerdere gesprekken met beide schoolbesturen gevoerd over de vervangende nieuwbouw van OBC in de scholenzone en vooral over hoe de intensieve samenwerking voorgesteld wordt. Door deze samenwerking ontstaat een aanvullend aanbod van onderwijs voor Elst en omgeving en biedt het de kans optimaal gebruik te maken van beschikbare ruimte. Het bleek dat schoolbesturen niet in staat waren een gezamenlijke visie op het voortgezet onderwijs in Elst op te stellen. Ons voorstel om hiervoor een externe bemiddelaar aan te trekken, is niet aangenomen.

Vervolgens is via een collegeopdracht de opdracht gegeven om een aantal scenario's voor huisvesting uit te werken. Daarmee kan een afweging gemaakt worden tussen kosten, baten en risico's van de verschillende scenario's. Ook de huidige situatie en toekomstige ontwikkelingen worden daarin meegenomen. Deze analyse en scenario's zijn nog niet klaar.

Bovengenoemde posten hangen daarmee samen: in het geval van vervangende nieuwbouw voor het OBC is het nodig grond aan te kopen en geld vrij te maken voor het gebouw. In het geval van medegebruik van de extra m2 in het Lyceum Elst door OBC, is het nodig deze voorfinanciering aan Quadraam terug te betalen. De kosten zijn dus afhankelijk van het gekozen scenario.

Omdat onderwijshuisvesting wel een wettelijke taak is, verdient dit een plaats op de signaallijst.

B-3. Serviceteam Station Elst

Dit jaar komen we met een voorstel waarbij een keuze moet worden gemaakt in het wel of niet voortzetten van het project 'serviceteam station Elst'. Indien besloten wordt het project op dezelfde manier voort te zetten, kost dit € 164.000 voor 1 jaar.

B-4. Uitbreiding capaciteit velden voetbalvereniging RKSVDriel en SVHA

De KNVB heeft normen opgesteld voor het aantal voetbalvelden dat nodig is in relatie tot het aantal spelende teams. Hierdoor is aan de hand van het aantal spelende teams te bepalen hoeveel voetbalvelden een vereniging nodig heeft. Op basis van het aantal teams dat meespeelt in de competitie vanaf januari 2013 is duidelijk geworden dat zowel voetbalvereniging

RKSV Driel als voetbalvereniging SVHA één veld te weinig hebben om alle teams op een verantwoorde manier te laten voetballen. Dit op basis van het huidige beleid. Beide verenigingen hebben al aangegeven dat ze behoefte hebben aan extra ruimte. Daarom willen ze verzoeken indienen voor een extra veld of het omzetten van een natuurgrasveld in een kunstgrasveld. Om (bij beoordeling van deze verzoeken) tot een passende vorm voor deze vraag om 'extra ruimte' te komen, wordt o.a. gekeken naar de (duurzame) behoefte én ruimtelijke en organisatorische mogelijkheden.

Vooruitlopend hierop is de ruimtelijke component alvast verkend. Bij voetbalvereniging Driel is er ruimte om een nieuw wedstrijdveld aan te leggen of beter gezegd van een veld een volwaardig wedstrijdveld te maken. Bij voetbalvereniging SVHA is er geen mogelijkheid tot uitbreiding. Als de gemeente bereid is mee te werken aan uitbreiding is de enige mogelijkheid een natuurgrasveld om te zetten in een kunstgrasveld.

Indicatie kosten; van het C-veld van RKSV Driel een volwaardig wedstrijdveld maken: totale kosten eenmalig € 59.950. Het omzetten van het trainingsveld van SVHA in een kunstgrasveld: totale kosten eenmalig € 450.000.

B-5. Begraafplaats Zetten

Vanuit de Zettense samenleving bestaat de wens voor een algemene begraafplaats. Via een interactief proces met initiatiefneemster en vertegenwoordiging uit de Dorpsraad is een programma van eisen en wensen opgesteld. Ook zijn potentiële locaties ingebracht en gescreend. Er wordt gewerkt aan het vormgeven van de randvoorwaarde dat er een bijdrage vanuit de Zettense samenleving gedaan moet worden. Daarnaast zal voor een deel ook gemeentelijke financiering nodig zijn. Het proces en het resultaat daarvan zal nog aan de raad worden voorgelegd ter besluitvorming. De wijze van financiering en de toerekening naar verschillende partijen is onderwerp van het onderzoek.

B-6. Fiets- en wandelroutes Westeraam – Park Lingezegen

Programmadoel

De maatregel sluit goed aan bij het hoofdthema Fiets van de programma's Verkeer en Landschap en Recreëren. Uitbreiding van fietsmogelijkheden en verbeteren van fietsveiligheid. Ook draagt het bij aan het programmadoel "verbeteren van de toeristische en recreatieve mogelijkheden op basis van Overbetuwe kwaliteiten"

Toelichting

Elst en met name de wijk Westeraam kan beter ontsloten worden naar het Park Lingezegen. Daartoe kunnen in het gebied ten noorden en oosten van de Ceintuurbaan fiets- wandelroutes ontwikkeld worden. Dit mede om een aansluiting te krijgen met het RijnWaalpad. Ook de bereikbaarheid van Westeraam ter hoogte van het helofytenfilter past binnen dit programma. Om de aansluitingen te realiseren moet grond worden aangekocht, paden worden aangelegd en enkele bruggetjes worden geplaatst.

Indicatie kosten: Het project is naar waarschijnlijkheid 50-75% subsidiabel. Gemeentelijke bijdrage € 200.000.

B-7. Fietspaden Taminiausingel i.v.m. bomen

Op de Taminiausingel te Elst staan bomen aan weerskanten van de weg. Deze bomen beschadigen met hun wortels de fietspaden. De groeiplaats van de bomen is onderzocht. De bodem is

erg verdicht. Hierdoor gaan deze bomen extra oppervlakkig wortelen. In 2013 worden rond de bomen wat maatregelen genomen om die verdichting iets op te heffen. De kosten zijn beperkt en dit wordt binnen de huidige begroting opgevangen. Om de bomen een duurzame toekomst te geven moet groeiruimte gecreëerd worden. Er zijn mogelijkheden met de aanwezige fietspaden. De huidige vorm van de weg, met aan weerszijden vrijliggende fietspaden, past niet meer bij de functie, zoals opgenomen in de wegcategorisering in het GMO. Het is nog onvoldoende duidelijk wat de mogelijkheden en de kosten zullen zijn.

B-8. Uitvoering voorzieningennota (uitvoeringsplannen), kerngericht werken, vitaliteit dorpskernen en groen in de kernen

In de voorzieningennota geven wij onze visie op maatschappelijke voorzieningen. Een belangrijk onderdeel van onze visie is dat wij meer verantwoordelijkheden voor het beheer van gemeentelijke accommodaties (dus de gebouwen) en maatschappelijke voorzieningen bij de samenleving willen leggen. Deze 'kanteling' binnen ons accommodatiebeleid vraagt een nieuwe manier van werken en denken. Wij verwachten dat dit op termijn een grotere betrokkenheid van inwoners voor hun leefomgeving oplevert en daarmee ook tot betere (ervaren) leefbaarheid.

Hetzelfde onderliggende idee vinden we terug bij 'Kerngericht Werken' (programma Wonen), 'Vitaliteit Dorpskernen' (vanuit het Sociaaleconomisch Beleidsplan) en bij het thema 'Groen in de Kernen', dat nu nader wordt uitgewerkt.

Samenleven: Meer verantwoordelijkheid bij inwoners, verenigingen en instellingen voor de aanpak van maatschappelijke opgaven.

Wonen: Het vergroten van de betrokkenheid van bewoners op de directe leefomgeving.

De samenleving moet echter wel worden toegerust om die verantwoordelijkheden op zich te kunnen nemen. Het is daarom goed mogelijk, dat er op korte termijn een investering nodig is om die kanteling waar te kunnen maken.

Een voorbeeld als toelichting. Wij willen verantwoordelijkheden voor het onderhoud van buitensportaccommodaties overdragen aan de verenigingen. Daartoe inventariseren we eerst de kwaliteit van de accommodaties. Het kan zo zijn, dat dit aanleiding geeft om de kwaliteit eerst op een hoger peil te brengen alvorens te kunnen overdragen. We kunnen ook denken aan een groep bewoners die bereid is om het beheer van een dorpshuis over te nemen, maar eerst wel begeleiding of ondersteuning nodig heeft.

De uitwerking in uitvoeringsplannen en andere genoemde beleidsinitiatieven zal antwoord geven op de vraag of wij eerst moeten investeren alvorens de verantwoordelijkheden te kunnen overdragen. Met deze signaalpost geven wij aan dat we mogelijk in 2014 middelen nodig hebben, om de kanteling op het gebied van accommodatiebeleid, kernenbeleid en leefbaarheid vorm te geven.

Het is op dit moment niet mogelijk om een indicatie te geven van een bedrag. Het is echter wel waarschijnlijk dat het om een eenmalig bedrag dan wel om eenmalige bedragen zal gaan.

B-9. Samenwerking ICT G5

De G5 gemeenten willen de samenwerking in de uitvoering van de ICT concreet vormgeven. In 2012 is een haalbaarheidsanalyse uitgevoerd. In deze rapportage d.d. 24 november 2012 is geconcludeerd dat de inrichting van een gezamenlijke ICT-G5-uitvoeringsorganisatie past binnen de kaders van de opdracht van de stuurgroep. In de eerste helft van 2013 wordt het bedrijfsplan opgesteld en ter besluitvorming voorgelegd.

Om de inrichting van de nieuwe ICT organisatie op te bouwen zijn extra kosten gemoeid. Bijvoorbeeld voor de migratie van de ICT infrastructuur, inrichting en afstemming ICT processen en voor het opzetten van de ICT organisatie. De totale kosten voor de G5 worden geraamd op € 2.098.000.

Aandeel Overbetuwe:

2014: € 221.000

2015: € 185.000

2016: € 174.000

Totaal: € 580.000

Momenteel zijn 6,1 fte in onze organisatie belast met ICT ondersteuning. De overgang van deze medewerkers naar het samenwerkingsverband leidt tot desintegratiekosten en tot achterblijvende overheadkosten.

B-10 Kunstgrasveld hockeyvereniging HCOB

De hockeyclub Overbetuwe heeft op 5 november 2012 een aanvraag gedaan voor een derde hockeyveld. In het verzoek geeft HCOB de redenen aan voor een derde veld. Samengevat bevat het verzoek de volgende argumenten: snelle groei leden, hoge bezettingsgraad per veld en lange speeltijden (onthefing nodig KNHB) en dan ook grote druk op vrijwilligers tot late uren, absoluut voorkomen van een ledenstop en tot slot is een derde veld noodzakelijk voor het volwaardig kunnen uitoefenen van de hockeysport. Dit omdat de grenzen van trainings- en oefencapaciteit zijn bereikt.

Omdat het college nog geen standpunt heeft ingenomen, is deze post op de signaallijst geplaatst.

Bijlage 4 Meerjarenraming 2014-2017 met uitgangspunten

A. Algemeen

Deze meerjarenraming geeft een indicatie van de verwachte begrotingssaldi in 2014 t/m 2017 op basis van de in deze bijlage en in het financiële hoofdstuk van de Kadernota vermelde uitgangspunten. Tevens is rekening gehouden met structurele consequenties die voortvloeien uit de heroverwegingsoperaties en de Jaarrekening 2012/Voorjaarsnota 2013.

B. Voor afwijking nullijn maximaal € 138.000 beschikbaar

De nullijn houdt kort gezegd in dat er geen verhoging van begrotingsramingen plaatsvindt door prijsstijging en areaaluitbreiding (toename woningen/inwoners). In deze gemeente is al vele jaren een beperkte afwijking van deze nullijn toegestaan. Met ingang van begrotingsjaar 2005 is het totaalbedrag van de maximaal toegestane afwijking van de nullijn door de raad vastgesteld op € 275.000 (oorspronkelijke voorstel was € 550.000; in het kader van de bezuinigingen 2005 is dit bedrag gehalveerd). Vervolgens is naar aanleiding van de operatie Schatgraven dit resterende bedrag nogmaals gehalveerd en vastgesteld op maximaal € 138.000 per jaarschijf.

De volgende onderdelen zijn sowieso van de nullijn uitgezonderd (verhogingen van deze onderdelen hoeven dus niet ten laste van de € 138.000):

1. hogere bijdragen aan samenwerkingsverbanden;
2. hogere netto uitkeringslasten bijstand, etc.;
3. verhoging van de salariskosten op basis van nieuwe CAO, e.d.

C. Aantallen woningen en inwoners

Toename aantal woningen:

Naar aanleiding van het in deze Kadernota toegelichte nadere onderzoek is het geraamde aantal nieuwbouwwoningen met ingang van 2014 verlaagd van 240 naar 180.

Toename aantal inwoners:

Evenals in voorgaande meerjarenramingen is voor de toename van de aantallen woningen en inwoners het verhoudingscijfer 1 : 2 toegepast. Per nieuwe woning neemt het aantal inwoners dus gemiddeld met 2 toe. Dit is per jaar $2 \times 180 = 360$.

Op de volgende bladzijde treft u het cijfermatige deel van deze meerjarenraming aan en op de pagina's daarachter korte toelichtingen op de diverse onderdelen.

Meerjarenperspectief 2014-2017		2014 (€)	2015 (€)	2016 (€)	2017 (€)
I. Nadelen (-)					
1.	Afval/riolering: 100% kostendekkend	0	0	0	0
2.	Financiële ruimte voor afwijking nullijn	-138.000	-138.000	-138.000	-138.000
3.	Van de nullijn uitgezonderde onderdelen:				
	a. Ontwikkeling Personeelsbudget:				
	• jaarlijkse salarisverhogingen o.b.v. CAO 0,5%.	-90.000	-91.000	-91.000	-92.000
	• verhoging fte's obv aantal inwoners/Berenschot	-202.000	0	-146.000	0
	• correctie op totale formatie ivm nieuwe huisvesting	0	136.000	144.000	94.000
	• verhoging van aan salarisbudget gerelateerde uitgaven	-22.000	-15.000	-20.000	-15.000
	• verhoging loonkosten/vergoedingen bestuur	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
	Reservering fin. ruimte op P-budget voor nieuwe huisvesting	0	0	-144.000	-94.000
	b. Toename bijdragen aan samenwerkingsverbanden	-38.000	-39.000	-40.000	-41.000
	c. Netto lager tekort WWB, e.d.	446.000	pm	pm	pm
4.	Afbouw voordeel verkoop preferente aandelen Vitens	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
Totaal nadelen		-57.000	-160.000	-448.000	-299.000
II. Voordelen (+)					
1.	Algemene Uitkering:				
	a. algemene uitkering	1.178.000	148.000	1.233.000	985.000
	b. stelposten doorschuiven kortingen naar doelgroepen	0	63.000	0	0
	c. korting BTW-compensatiefonds		-375.000	-642.000	
	d. korting onderwijshuisvesting			-558.000	
	totaal onderdeel 1 algemene uitkering	1.178.000	-164.000	33.000	985.000
2.	Netto toename OZB-opbrengst door nieuwbouw minus korting inkomstenmaatstaf algemene uitkering	7.000	7.000	7.000	7.000
3.	Financiële ruimte door vrijvallende kapitaallasten minus jaarlijkse raming post onvoorzien	229.000	123.000	31.000	30.000
4.	Nog niet verwerkte voordelen heroverwegingsoperaties:				
	a. 1e ronde Schatgraven	15.000	0	0	0
	b. heroverwegingsresultaten Kadernota 2012	167.000	113.000	0	0
	c. uit de Heroverwegingsnota 2012	125.000	83.000	68.000	0
5.	Stapsgewijze afbouw bijdrage aan werkv. Presikhaaf	52.000			
Totaal voordelen		1.773.000	162.000	139.000	1.022.000
Subtotalen voor- en nadelen		1.716.000	2.000	-309.000	723.000
Af: lasten PNL (2016 en 2017 stelposten)		-587.000	-290.000	-500.000	-500.000
Bij: consequenties tariefsaanpassingen:					
	a. OZB 1,5%	92.000	94.000	95.000	97.000
	b. Diverse leges en overige heffingen 1,5%	15.000	16.000	16.000	16.000
Doorwerking begrotingsoverschot jaar ervoor		24.000	1.260.000	1.082.000	384.000
Tekorten (-)		1.260.000	1.082.000	384.000	720.000

I. Toelichting op de verwachte nadelen (zie corresponderende nummers in meerjarenraming)

1. Afval/riolering, 100% dekking

Geen nadere toelichting.

2. Afwijking nullijn

Zie toelichting op voorblad.

3. Van de nullijn uitgezonderde onderdelen:

a. Ontwikkeling Personeelsbudget

Voor de toelichting op de toename van de salariskosten door verhoging van het aantal fte's (inclusief bezuiniging op totale formatie i.v.m. nieuwe huisvesting) en overige verhogingen verwijzen wij naar de afzonderlijke toelichting op het personeelsbudget in deze Kadernota.

b. Toename bijdragen aan samenwerkingsverbanden

Dit betreffen hogere bijdragen aan samenwerkingsverbanden voornamelijk door toename van de aantallen inwoners. Onze deelname aan de samenwerkingsverbanden zullen we kritisch blijven volgen.

c. WWB en overige sociale uitkeringen

In deze meerjarenraming is voorlopig als uitgangspunt genomen dat de ontwikkeling van de uitkeringen en de daarmee verband houdende inkomsten in de periode 2015 t/m 2017 per saldo budgettair neutraal zullen verlopen ten opzichte van de in jaarschijf 2014 bijgestelde ramingen.

Zoals toegelicht in het financiële hoofdstuk van de Kadernota zullen in jaarschijf 2014 de uitkeringslasten worden afgestemd op een toename van het aantal uitkeringsgerechtigden met 16. De meerlasten hiervan zijn € 154.000 (is nadeel na aftrek toename algemene uitkering in verband hiermee). In het financiële hoofdstuk is tevens toegelicht dat de structurele raming van het inkomensdeel WWB, e.d. met € 600.000 zal worden verhoogd. Per saldo dus een structureel voordeel van € 446.000 dat is opgenomen in jaarschijf 2014 van deze meerjarenraming. Bij het opstellen van de definitieve Programmabegroting 2014 met meerjarenraming wordt de situatie opnieuw beoordeeld.

4. Afbouw voordeel verkoop preferente aandelen NV Vitens

De preferente aandelen die de gemeente had van Vitens zijn eind 2005 verkocht aan deze NV. De opbrengst zal aan de gemeenten in 15 jaarlijkse termijnen worden uitbetaald (via een leningconstructie). Naast de te ontvangen jaarlijkse aflossing, ontvangt de gemeente een jaarlijkse rentevergoeding over het nog niet afgeloste deel.

De eerste uitbetaling heeft plaatsgevonden in 2007. Deze jaarlijkse inkomst neemt jaarlijks af met ongeveer € 8.000 (rente over afgeloste deel voorgaand jaar). In 15 jaar zal Vitens de hele lening hebben afgelost en zullen de inkomsten hiervan dus geheel zijn afgebouwd.

II. Toelichting op de verwachte voordelen (zie corresponderende nummers in meerjarenramingen)

1. Algemene uitkering gemeentefonds

In deze meerjarenraming zijn de ramingen van de algemene uitkering gebaseerd op de september- en decembercirculaire 2012.

De voordelige stelpost onder 1-b van € 63.000 in jaarschijf 2015 heeft betrekking op de verwachte kostenvermindering i.v.m. het voorgenomen besluit van het rijk om het aantal bestuurders te verlagen met ingang van dat jaar (voordeel is afgestemd op korting die in 2015 hiervoor is verwerkt in de algemene uitkering).

De kortingen onder 1-c en d zijn al kort toegelicht in de verschillenanalyse van het financiële hoofdstuk van deze Kadernota.

2. Toename netto OZB-opbrengsten door nieuwbouw (na aftrek korting inkomstenmaatstaf algemene uitkering)

De extra inkomsten wegens nieuwbouw zijn wat hoger dan de kortingen die het rijk toepast op de algemene uitkering via de inkomstenmaatstaf. Per saldo ontstaan er dus (relatief geringe) voordelen op deze onderdelen t.g.v. nieuwbouw.

3. Financiële ruimte door vrijval kapitaallasten, na aftrek nieuwe posten onvoorzien

Op dit onderdeel wordt de financiële ruimte geraamd die ontstaat doordat de boekwaarden van investeringen afnemen door jaarlijkse afschrijving (lagere rente en bij geheel wegvallen boekwaarde tevens vrijval afschrijvingsdeel). Aan de andere kant wordt er jaarlijks een bedrag voor "onvoorzien" geraamd in de begroting van ruim € 50.000 om kapitaallasten van nieuwe (onvoorzien) investeringen te dekken. Deze jaarlijkse raming van onvoorzien wordt in mindering gebracht op het voordeel van de vrijvallende kapitaallasten.

4. Nog niet verwerkte voordelen uit heroverwegingsoperaties

Hieronder zijn totaalbedragen opgenomen van toekomstige voordelen van vastgestelde heroverwegingsvoorstellen. Bij de samenstelling van elke nieuwe begroting worden de voorstellen van de betreffende jaarschijf financieel verwerkt en vervolgens gerealiseerd.

5. Afbouw gemeentelijke bijdrage Presikhaaf

Door het bestuur van deze werkvoorziening is op eigen initiatief besloten om de gemeentelijke bijdrage af te bouwen in 3 jaar, m.i.v. 2012 (totale bijdrage 156.000 : 3 = € 52.000 afbouw per jaar).

In de begroting 2013 is al rekening gehouden met de voordelen van de stap 2012 en 2013 van deze afbouw. In deze meerjarenraming is alleen nog het voordeel van de laatste stap in jaarschijf 2014 verwerkt.

Overige mutaties

Programma Nieuwe Lasten (PNL)

Onder dit onderdeel zijn de geraamde structurele lasten opgenomen van het PNL bij deze Kadernota.

In de jaarschijven 2016 en 2017 zijn voorlopig stelposten opgenomen van € 500.000.

Extra opbrengsten tariefsverhogingen

In deze meerjarenraming is uitgegaan van tariefsverhogingen van o.a. de OZB en leges van gemiddeld 1,5% per jaar.

De extra tariefsverhoging o.b.v. heroverwegingsvoorstellen van bijv. de hondenbelasting met 5% per jaar is al verwerkt in onderdeel 4.

Doorwerking begrotingssaldi

Het eindsaldo van een voorgaande jaarschijf is in deze meerjarenraming steeds verwerkt in het saldo van de volgende jaarschijf (structurele doorwerking).

Het structurele begrotingstekort 2013 bedroeg € 157.000. Dit tekort is in deze meerjarenraming verlaagd tot € 34.000 door een structureel voordeel van € 123.000 uit de Jaarrekening 2012/ Voorjaarsnota 2013. Door niet aangewende financiële ruimte van jaarschijf 2013 van het PNL is een voordeel ontstaan van € 58.000. Hierdoor is sprake van een bijgesteld begrotingsoverschot 2013 van € 24.000 dat vervolgens doorwerkt naar 2014.

Rente

In de begroting 2013 zijn de volgende rentepercentages geraamd voor aan te trekken financieringsmiddelen:

- rente aan te trekken kort geld 2,0%
- rente aan te trekken langlopende leningen 4,5%

Op dit moment is er nog geen aanleiding om deze percentages aan te passen. Bij de samenstelling van de Programmabegroting 2014 zal dit opnieuw worden beoordeeld en zo nodig alsnog worden bijgesteld.

Dorpsstraat 67
6661 EH Elst
Postbus 11
6660 AA Elst
telefoon (0481) 362 300
fax (0481) 372 482

info@overbetuwe.nl
www.overbetuwe.nl